

Säkerhetspolisen
2020

Ansträngningarna och viljan som krävs för att hålla Sverige säkert är inte tillräckliga. Det här är ingenting som kan vänta. Hoten är reella och de finns här och nu.

Fler måste göra mer och tänka steget längre.

KLAS FRIBERG, SÄKERHETSPOLISCHEF

06

22

26

38

48

52

84

Innehåll

4 Säkerhetspolisen 2020

- 6 Klas Friberg: De viktigaste händelserna är de som aldrig inträffar
- 10 Hot och sårbarheter som påverkar Sveriges säkerhet
- 12 Säkerhetspolisen i korthet
- 14 Samarbete för ett säkrare Sverige
- 16 Säkerhetspolisen 2020

21 Svenska intressen hotas av främmande makt

- 22 Omfattande angrepp på demokratin
- 27 Ett statligt sanktionerat mordförsök
- 30 Allvarliga hot mot Sveriges säkerhet
- 33 Breddat hot kräver breddat samarbete
- 34 Nytt center stärker svensk cybersäkerhet
- 36 5G
- 39 Så skyddas det mest skyddsvärda
- 41 Verksamhetsområde Säkerhetsskydd
- 42 Säkerhetsskyddet behöver stärkas
- 43 Fem steg i en säkerhetsskyddsanalys
- 43 Säkerhetsprövning och registerkontroll
- 44 Verksamhetsområde Kontraspionage
- 45 Uppdrag Icke-spridning

47 Terrorism och extremism i en ny tid

- 48 Gränser suddas ut i extremistmiljöer
- 52 Insatser nu förhindrar framtidiga attentat
- 55 Uppdrag Utlänningsärenden
- 56 Verksamhetsområde Kontraterrorism
- 57 Verksamhetsområde Författningsskydd

59 Livvakt med breddat uppdrag skyddar demokratin

- 61 Uppdraget som livvakt
- 63 Skyddspersonen i fokus
- 67 Verksamhetsområde Personskydd

69 Säkerhetspolisen från insidan

- 70 På span med span
- 72 Från tips till avslut
- 75 Hacker i statens tjänst
- 76 Stark utveckling av IT- och teknik-verksamheten
- 80 Arkivet – en del av den svenska historien

83 Sverige måste rustas för att säkra framtiden för demokratin

- 84 Charlotte von Essen:
Vi måste kunna möta hotet i framtiden
- 87 Ordlista

Klas Friberg:

De viktigaste händelserna är de som aldrig inträffar

Säkerhetshoten mot Sverige har ökat och Säkerhetspolisen bedömer att de kommer att **fortsätta öka de närmaste åren**. En snabb digitalisering och en polariserad omvärld, i kombination med den pågående pandemin, är några faktorer som bidrar till att intensifiera såväl främmande makts aktiviteter mot Sverige som extremistmiljöernas tillväxt.

När det är dags att summera 2020 och ge en bild av säkerhetsläget 2021 konstaterar säkerhetschef Klas Friberg att Sveriges säkerhet utsätts för allt större risker.

– Vi möter ett säkerhetshot som kommer från såväl främmande makt som från våldsbejakande extremister och vi kan se att de som vill skada Sverige och demokratin har ökat sin förmåga. Samtidigt har sårbarheterna i vårt samhälle blivit mer omfattande. Den pågående pandemin påverkar också många av de faktorer som är av betydelse för Sveriges säkerhet.

Klas Friberg slår fast att vare sig när det gäller hoten från främmande makt eller de våldsbejakande extremistmiljöerna är Sverige rustat.

– Fler måste göra mer. Det här är inget som kan vänta, hoten är reella och de finns här och nu.

Efter tre år som säkerhetschef anser Klas Friberg att det visserligen finns ett delvis förändrat synsätt på säkerhet hos beslutsfattare, myndigheter och näringsliv. Men det räcker inte för att det gap mellan hot och skydd som Säkerhetspolisen länge talat om ska minska.

– Ansträngningarna och viljan som krävs för att hålla Sverige säkert är inte tillräckliga. Med den förtynligade lägesbild som Säkerhetspolisen nu ger vill vi att fler ska agera mot säkerhetshoten. Att fler ska förstå att det som i dag ses som en möjlighet, mycket väl kan innehålla ett säkerhetshot i morgon. Att fler ska tänka steget längre.

»Med den förtynligade lägesbild som Säkerhetspolisen nu ger vill vi att fler ska agera mot säkerhetshoten.«

Som exempel nämner Klas Friberg utländska investeringar, uppköp eller samarbeten i Sverige. I dag innehåller det nya arbetstillfällen och nya pengar till ägarna. I morgon kan det innehålla att kompetens och innovationer som är viktiga för Sverige inte längre finns kvar i landet. Eller att situationen används för att utöva påtryckningar mot →

A professional headshot of Klas Friberg, a middle-aged man with short, light-colored hair. He is wearing a dark blue suit jacket, a white collared shirt, and a dark blue patterned tie. The background is dark and slightly blurred, with some out-of-focus lights visible.

Klas Friberg

Säkerhetspolischef sedan den 1 mars 2018. Klas Friberg är jurist och polischef. Han har varit chef för länssordningspolisen i Västra Götaland och chef för länskriminalen. Efter några år som chef för Rikscriminalen tillträdde han tjänsten som länspolismästare i Västra Götaland och senare var han regionpolischef för Polisregion Väst.

svenskt beslutsfattande. Eller att främmande makts förmåga att inhämta uppgifter som är av betydelse för svensk säkerhet har ökat.

– Här gäller det att lägga samman pusselbitarna. Hoten från främmande makt är långsiktiga. Dessa stater använder alla resurser. De har tillgång till tid och pengar, mycket personal och stora tekniska förmågor. Det handlar om både säkerhets- och utrikespolitiska mål, men också om inrikespolitiska intressen.

Främmande makts avsikt behöver inte alltid vara att skada Sverige, utan syftet kan i första hand vara att gynna det egna landet – hoten kan vara både direkta och indirekta.

På motsvarande sätt består hoten från våldsbejakande extremism av både långsiktiga och kortssiktiga hot. Den polarisering som pågått i stora delar av världen de senaste åren bidrar till att ge grogrund för våldsbejakande extremism och med stöd av den snabba teknikutvecklingen kopplas våldsbejakande extremistmister och individer i utkanten av extremistmiljöerna samman i nätbaserade gemenskaper. Följden blir en ökad risk för terrorattentat och i förlängningen ett ökat hot mot demokratin.

– Utvecklingen i många länder de senaste åren, med attacken mot kongressbyggnaden Kapitolium i USA som exempel, visar att demokratin utmanas. Vi får aldrig ta den för given.

För Säkerhetspolisen har arbetet med den förändrade hotbilden intensifierats de senaste åren. Och nuläget kräver att arbetet med att förebygga och avvärja hot mot Sveriges säkerhet, och mot medborgarnas fri- och rättigheter, fortsätter att intensifieras.

– Säkerhetspolisens uppdrag är att säkra framtiden för demokratin och i det ligger att hantera den förändrade hotbilden. Vi behöver också få andra att förstå och bidra i arbetet för ett säkert Sverige. Sveriges säkerhet är en gemensam angelägenhet.

Som en del i arbetet för ett säkert Sverige arbetar Säkerhetspolisen med att fortsätta utveckla den egna IT- och teknikverksamheten. Genom att förstärka den tekniska kompetensen skapas bättre förutsättningar för att lösa uppdraget.

– Även Säkerhetspolisen behöver spetssteknologi för att möta hoten.

Sveriges säkerhetspolitiska läge har försämrats och Säkerhetspolisen bedömer att underrättelse-

hotet kommer att fortsätta vara högt de närmaste fem åren.

Den pågående pandemin bedöms ha bidragit till att förstärka sårbarheterna och också skapa nya. Pandemin har bland annat inneburit att Säkerhetspolisen behöver inrikta sin verksamhet mot helt nya sektorer som kan vara av intresse för främmande makt, till exempel sjukvård och biomedicin.

Du sa tidigare att det finns ett delvis förändrat synsätt på säkerhet. Vad avsåg du då?

– Jag tänker inte minst på regeringens proposition om totalförsvaret som beslutades i december, men också på den nya lagstiftning som finns och som är på gång inom säkerhetsskyddsområdet.

I propositionen om totalförsvaret konstaterar regeringen att säkerhetsskyddet är grundläggande för Sveriges förmåga att hantera antagonistiska hot och för att minska sårbarheterna på alla nivåer i samhället. Säkerhetsskyddet pekas ut som grunden för hela totalförsvaret.

– I propositionen konstaterar regeringen också att Sveriges cyberförsvarsförmåga bör stärkas ytterligare. Regeringen visar på allvarlig-

hetsgraden i den här typen av attacker genom att säga att ett cyberangrepp i vissa fall kan vara att betrakta som ett väpnat angrepp. I det sammanhanget anser jag att man bör beakta att cyberangrepp mot olika mål i vårt samhälle pågår ständigt. Och att säkerhetsskyddarbetet går för långsamt.

Digitalisering och teknikutveckling, som i grunden är positivt, har bidragit till att utveckla främmande makts förmåga inom cyberspionage och metoden har blivit allt viktigare. Varje dag sker försök att stjäla uppgifter av betydelse för Sveriges säkerhet, försök att påverka svenska beslutsfattande på olovligt sätt eller bedriva annan säkerhetshotande verksamhet.

Säkerhetspolisens bedömning är att denna utveckling kommer att fortsätta.

Hur allvarlig är situationen?

– Angrepene är så omfattande att de hotar jobb, välfärd och konkurrenskraft i Sverige – vårt ekonomiska välstånd. De påverkar också våra grundläggande fri- och rättigheter, vårt politiska oberoende och vår territoriella suveränitet. Cyberangreppen i kombination med det bristande

säkerhetsskyddet riskerar att röja Sveriges totalförsvarsförmåga allteftersom den byggs upp. Så ja, läget är allvarligt.

I december 2020 fattade regeringen beslut om ett cybersäkerhetscenter där Säkerhetspolisen är en av de ansvariga myndigheterna. Hur ska detta stärka motståndskraven?

– Det är positivt att regeringen har fattat beslut om ett nationellt center för cybersäkerhet. Samverkan på cyberområdet är redan god, men den samlade förmågan kommer att öka enligt formeln ett plus ett blir tre. Men ett cybersäkerhetscenter kan inte ensamt möta de utmaningar som finns inom cybersäkerhet.

Under de kommande åren väntas såväl säkerhetskänslig verksamhet som andra samhällsviktiga tjänster kopplas upp i de planerade 5G-nätet. Detta för med sig ytterligare angreppsytor såväl som nya sårbarheter. Något regeringen och riksdagen tog hänsyn till när de slog fast att det framtida 5G-nätet kommer att vara kritisk infrastruktur för Sverige.

– Det handlar om Sveriges framtida säkerhet. Samhället kommer att vara beroende av 5G och vi behöver säkerställa att främmande makt inte kan använda 5G-nätet för att påverka, hämta in känsliga uppgifter eller förstöra.

Vad händer om Sverige inte säkerställer en säker 5G-utbyggnad?

– 5G-utbyggnaden är viktig för Sverige och nödvändig för samhällsutvecklingen. Samtidigt innebär den att både säkerhetskänslig verksamhet och samhällsviktiga tjänster kommer att driftsättas i 5G-nätet. Det ger stora möjligheter för främmande makt att dolt inhämta information som kan skada Sverige. Det innebär också att ett enskilt cyberangrepp kan få långtgående konsekvenser för till exempel kritisk infrastruktur och vår samhällsekonomi.

Det senaste året har Säkerhetspolisen hanterat flera ärenden där främmande makts avsikt och förmåga att samordna sina aktiviteter framträtt tydligt. Det har handlat om allt från cyberangrepp, utredningar av misstänkt espionage till försök att anskaffa kritiska produkter relaterade till massförstörelsevapen. Men det har också funnits ärenden där Säkerhetspolisen i nära samverkan med Åklargärmyndigheten utrett hur främmande makt har använt hot och våld mot personer som tagit sin tillflykt till Sverige efter att ha uttryckt regimkritik och det har funnits fall med statsunderstödd terrorism.

En utveckling som bedöms möjlig är att främmande makt i högre grad använder sig av individer i våldsbejakande extremistmiljöer för att öka polariseringen i samhället, alternativt för att bedriva författningshotande verksamhet eller begå terrorattentat.

– Det här sammanhanget är jag mycket glad över det goda samarbete som Säkerhetspolisen har både nationellt och internationellt. Vi har ett dagligt samarbete med Militära underrättelse- och säkerhetstjänsten (Must), Försvarets radioanstalt (FRA) och säkerhetstjänsterna i de nordiska länderna. Vi har också tät kontakt med säkerhets- och underrättelsetjänster i övriga världen.

Ett väl fungerande samarbete med andra myndigheter både i Sverige och utomlands är också avgörande för att nå framgång i arbetet mot våldsbejakande extremism. Polariseringen i samhället bidrar till extremistmiljöernas tillväxt, samtidigt som det finns en stödverksamhet både inom Sverige och från andra länder som ökar deras handlingsutrymme. De våldsbejakande extremistmiljöerna använder också den pågående pandemin i sin propaganda och knyter den till ideologiska argument. Bedömningen är att den författningshotande verksamheten kommer att fortsätta och risken för terrorattentat kommer att vara förhöjd de kommande åren.

– För att hantera hoten mot vår demokrati krävs ett långsiktigt arbete med att minska tillväxten i extremistmiljöerna. Säkerhetspolisens arbete har bland annat lett till att skolor där det finns individer som bidrar till radikalisering har fått stänga och att individer som utgör ett säkerhetshot inte längre får stanna i Sverige.

Säkerhetspolisen har också tillsammans med andra myndigheter, inte minst Polismyndigheten, gjort insatser för att minska handlingsutrymmet för individer i extremistmiljöerna. Bland annat genom att identifiera individer som utgör säkerhetshot eller genom att minska flödet av pengar som går till våldsbejakande extremism. Det gäller såväl utländsk finansiering som svenska offentliga medel som går till antidemokratiska och våldsbejakande verksamheter.

– Säkerhetspolisens uppgift är att avvärja hot mot Sveriges säkerhet och mot medborgarnas fri- och rättigheter. Det är det vi jobbar med varje dag. För oss är de viktigaste händelserna de som aldrig inträffar. Den inställningen behöver fler i samhället ha. Ett säkert Sverige kräver resurser, långsiktighet och uthållighet. Sverige ska inte vara en fristad för varken främmande makts säkerhetshotande verksamhet eller terrorister. ●

Läs mer
om hur Säkerhetspolisen
vill möta det ökande
säkerhetshotet i intervjun
med biträdande säkerhets-
polischef Charlotte von
Essen på sidan 84.

Hot och sårbarheter som påverkar Sveriges säkerhet

Säkerhetshoten mot Sverige kommer från såväl främmande makt som våldsbejakande extremister. Demokratiska värden utmanas i och med en breddad hotbild från främmande makt och fortsatt stora brister i skyddet av det mest skyddsvärda. Attentatshotet är fortsatt förhöjt och påverkas av händelser i omvärlden. **Säkerhetspolisens bedömning är att säkerhetshoten ökar.**

Breddad och mer komplex hotbild

Hotet mot Sverige har breddats och blivit mer komplext. Det traditionella underrättelsehotet består, samtidigt som säkerhetshotande verksamhet intensifieras. Angrepp och aktiviteter riktar sig mot grundläggande fri- och rättigheter, det ekonomiska välfärdet, det politiska beslutsfattandet och den territoriella suveräniteten. Sverige är ett attraktivt land för främmande makt.

Alla resurser används

Främmande makt kombinerar och använder alla resurser i samhället för att nå sina mål. Den säkerhetshotande verksamheten utgår från de egena strategiska målsättningarna. Angreppen pågår ständigt och påverkar Sveriges demokrati. Angrepp på regimkritiker i Sverige och utomlands tyder på en ökad riskbenägenhet hos främmande makt.

Digitalisering och cyberangrepp

Digitaliseringen som förväntas accelerera ytterligare med 5G-nätets utbyggnad innebär att sårbarheterna ökar. Främmande makt har en hög cyberförmåga och metoden kommer att bli viktigare både vad gäller informationsinhämtning och förstörande angrepp. Ett förstörande cyberangrepp från främmande makt kan få mycket allvarliga konsekvenser för Sveriges säkerhet.

O tillräckligt säkerhetsskydd

Brister i verksamhetens säkerhetsskydd är särskilt bekymmersamt. I kombination med främmande makts höga förmåga innebär det allvarliga sårbarheter. Bristerna kan resultera i att säkerhetsskänsliga verksamheter saboteras eller att säkerhetsskyddsklassificerade uppgifter röjs.

Förhöjt terrorattentatshot

Attentatshotet från den våldsbejakande högerextremistiska miljön och den våldsbejakande islamistiska miljön är fortsatt förhöjt. Hotet påverkas av händelser i omvärlden. Det finns ett gränsöverskridande terrorhot med internet som plattform för både radikalisering och uppmaningar att utföra terrorattentat. Gränsen mellan våldsbejakande och icke våldsbejakande högerextremism blir allt mer diffus.

Ökat handlingsutrymme

Den tilltagande polariseringen i samhället bidrar till extremistmiljöernas tillväxt. Tillsammans med offentliga medel ökar detta handlingsutrymmet för våldsbejakande individer, vilket i sin tur kan öka attentatshotet ytterligare. Nya kommunikationsplattformar ger också våldsbejakande extremister större möjligheter att dolt bedriva säkerhetshotande verksamhet.

Författningshotet fortsätter

I samtliga våldsbejakande extremistmiljöer bedrivs författningshotande verksamhet som hindrar medborgare från att utöva sina demokratiska fri- och rättigheter. Individer i extremistmiljöerna begår brott som hot och våld samt trakasserier och misskreditering mot politiker, myndighetsföreträdare och tjänstemän för att till exempel påverka beslut.

Säkerhetspolisen i korthet

Säkerhetspolisen är en säkerhetstjänst med ett nationellt uppdrag som polismyndighet. En säkerhetstjänst arbetar för att höja säkerhetsnivån i det egna landet. Detta görs dels genom att **avslöja och förebygga** **säkerhetshot** som riktas mot landet och dess skyddsvärda verksamheter, dels genom att **reducera sårbarheter** i dessa verksamheter.

För Sveriges säkerhet

Styrning Myndigheten lyder under regeringen och leds av säkerhetspolischefen, som har det högsta ansvetet för verksamheten. Säkerhetspolisen styrs bland annat genom en instruktion och ett regleringsbrev där mål och uppdrag preciseras. Regleringsbrevet är sekretessbelagt och förnyas varje år. Myndigheten ska följa händelseutvecklingen i omvälden och snabbt kunna anpassa verksamheten utifrån vad som sker. Säkerhetspolisen styrs även av olika författningsar, till exempel polislagen. Det som skiljer Säkerhetspolisen från andra myndigheter är att de flesta av de styrande, planerande och avrapporterande dokumenten är sekretessbelagda med hänsyn till Sveriges säkerhet.

Register Säkerhetspolisen får enligt Säpodatalagen behandla personuppgifter om det behövs för att förebygga, förhindra eller upptäcka brott mot Sveriges säkerhet.

Personuppgifter får också behandlas då en person söker en säkerhetsklassad tjänst. Då kontrolleras bland annat uppgifter mot belästningsregistret.

Säkerhetspolisen får inte registrera uppgifter om en person enbart på grund av personens etniska ursprung, politiska åsikter, religion, hälsa eller sexuella läggning.

Sekretess Säkerhetspolisen försöker, så långt det går, att vara öppen med vad som görs och de slutsatser som dras. Av operativa skäl eller av hänsyn till Sveriges säkerhet är det ofta inte möjligt. Arbetsmetoder får inte röjas och källor måste skyddas.

När det till exempel pågår en förundersökning får Säkerhetspolisen, precis som Polismyndigheten, överläta till förundersökningsledaren att ta ställning till vad som omfattas av förundersökningssekretess. Sekretessen finns för att arbetet i en utredning inte ska försvåras eller förstöras.

Hemliga tvångsmedel:
Till exempel telefonavlyssning eller kameraövervakning, se ordlista på sidan 87.

Insyn Säkerhetspolisen granskas av:

- De organ som kontrollerar den statliga förvaltningen, till exempel Justitieombudsmannen och Justitiekanslern.
- Säkerhets- och integritetsskyddsministern, SIN. Myndigheten SIN gör bland annat inspektoner för att kontrollera hur Säkerhetspolisen behandlar personuppgifter och kontrollerar på begäran av enskilda hur hemliga tvångsmedel har använts.
- Säkerhetspolisens insynsråd, som har till uppgift att utöva medborgerlig insyn. Rådets medlemmar utses av regeringen och representerar samtliga riksdagspartier. De följer verksamheten på nära håll och kan ge råd och förslag till myndighetschefen.

Hot För att Sveriges demokrati och suveränitet ska fungera och upprätthållas är statschefen, riksdagen, regeringen samt information om Sveriges försvar och byggnader med viktiga funktioner att betrakta som skyddsvärda.

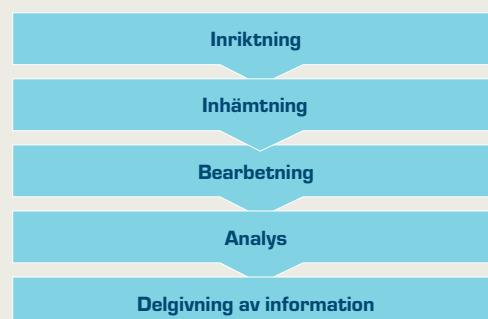

Ett hot uppstår när en person, organisation eller främmande makt har avsikt och förmåga att utföra en brottslig handling, exempelvis ett terroristattentat eller spionage.

Avsikt och förmåga kan förändras över tid och Säkerhetspolisens bedömningar och åtgärder anpassas efter det aktuella läget.

Underrättelsearbete

Säkerhetspolisens underrättelsearbete sker nationellt och internationellt. Underrättelsearbete består av:

Nationell inhämtning av information sker bland annat genom spaning, personkällor, förhör och kontakter med andra myndigheter och organisationer.

Internationellt sker ofta inhämtning av uppgifter som är väsentliga för myndighetens uppdrag av Säkerhetspolisens sambandsmän som är stationerade utomlands.

När informationen har bearbetats, utretts, analyserats och slutsatser drabbar, behandlas dessa vidare inom Säkerhetspolisen. En förundersökning kan inledas och bedrivas av Säkerhetspolisen eller av åklagare. Även regeringen, andra myndigheter och organisationer kan få information, för att kunna vidta åtgärder inom sina områden. Det kan till exempel vara att inleda en rättsprocess, förklara en utländsk diplomat icke önskvärd (persona non grata) i Sverige eller förbättra skyddet i något avseende.

Verksamhetsområden

Säkerhetsskydd

Höja säkerhetsnivån i samhället genom analyser, registerkontroller, tillsyn och rekommendationer till myndigheter, kommuner och regioner samt företag vars verksamhet har bärning på Sveriges säkerhet. Se sidan 41.

Kontraspionage

Förebygga och avslöja spioneri och annan olovlig underrättelseverksamhet. Denna kan rikta sig mot Sverige och svenska intressen utomlands samt mot utländska intressen i landet och mot flyktingar. Se sidan 44.

Kontraterrorism

Förebygga och avslöja terrorism som riktas mot Sverige eller svenska intressen i utlandet, utländska intressen i Sverige, terrorhandlingar i andra länder, förekomsten av internationella terrornätverks förgreningar i Sverige samt stöd och finansiering av terrorverksamhet. Se sidan 56.

Författnings skydd

Motverka trakasserier, hot, våld, tvång eller korruption som syftar till att påverka det demokratiska statskickets funktioner. Se sidan 57.

Persons skydd

Arbeta med bevakning av och säkerhet för den centrala statsledningen, främmande staters beskickningsmedlemmar och vid statsbesök och liknande händelser. Se sidan 67.

Uppdrag utöver verksamhetsområden

Icke-spridning

Säkerhetspolisen arbetar även med icke-spridning, vilket innebär att förhindra spridning, anskaffning och produktion av massförstörelsevapen. Arbetet går främst ut på att förhindra att kunskap, produkter, ämnen eller mikroorganismer förs från eller via Sverige till aktörer som har ambitioner att anskaffa eller vidareutveckla massförstörelsevapen. Arbetet sker i nära samverkan med andra myndigheter. Se sidan 45.

Utlänningssärenden

I Säkerhetspolisens uppdrag ingår att förhindra att individer som är eller kan bli ett säkerhetshot uppehåller sig eller etablerar sig i Sverige. En viktig del i det förebyggande arbetet är Säkerhetspolisens uppdrag inom utlänningslagstiftningen och som remissinstans till Migrationsverket. Se sidan 55.

Säkerhetspolisen finns i hela Sverige

Säkerhetspolisen har ett nationellt uppdrag och bedriver verksamhet från huvudkontoret i Stockholm och från sex regionalt placerade sektioner.

De regionala sektionerna arbetar på uppdrag från huvudkontoret med underrättelseinhämtning och hotreducerande åtgärder. I en stor del av arbetet ingår samverkan med andra myndigheter, bland annat Polismyndigheten. De regionala sektionerna genomför också säkerhetsskyddsupplysning och rådgivning samt deltar i arbetet med att skydda den centrala statsledningen. Sektionerna är ett stöd till och bidrar i myndighetens operativa verksamhet utifrån sina regionala perspektiv.

1 Sektion Nord i Umeå:

Jämtlands, Norrbottens, Västerbottens och Västernorrlands län.

2 Sektion Bergslagen i Örebro:

Dalarnas, Värmlands och Örebro län.

3 Sektion Mitt i Uppsala:

Gävleborgs, Uppsala och Västmanlands län.

4 Sektion Väst i Göteborg:

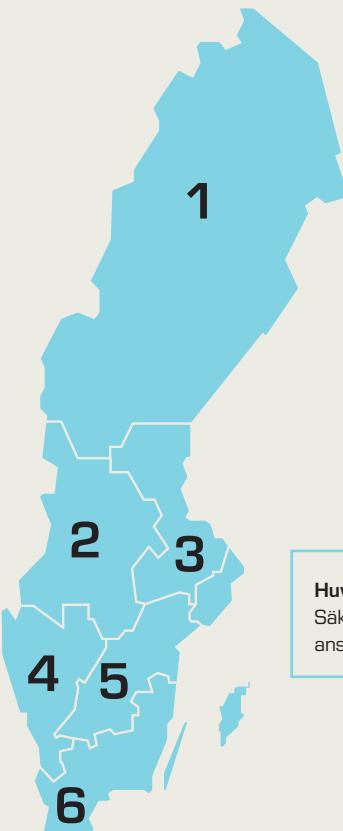
Hallands och Västra Götalands län.

5 Sektion Öst i Linköping:

Jönköpings, Södermanlands och Östergötlands län.

6 Sektion Syd i Malmö:

Blekinge, Kalmar, Kronobergs och Skåne län.

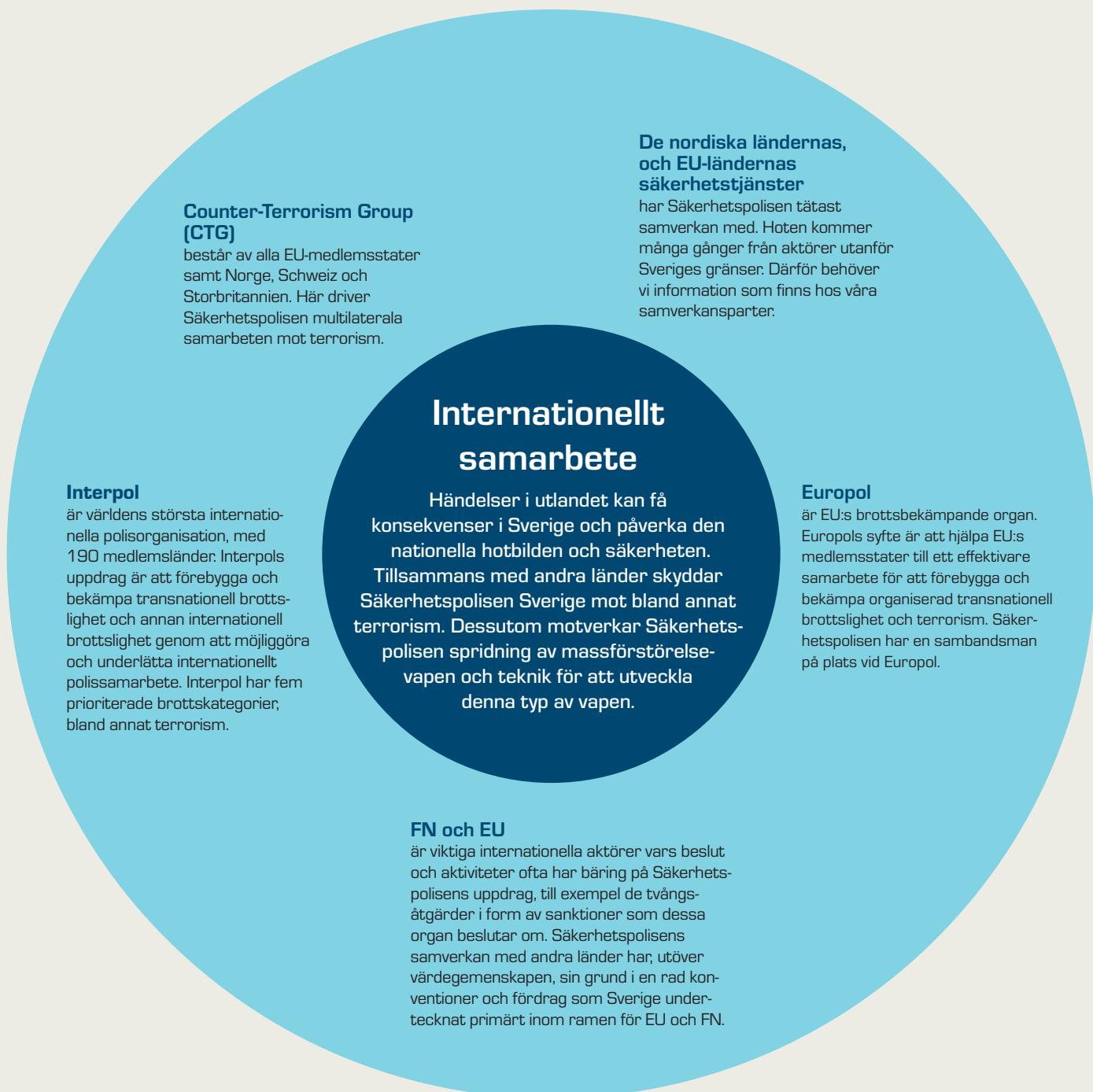
Huvudkontor: Stockholm, Solna

Säkerhetspolisens huvudkontor ansvarar för Stockholm och Gotland.

Samarbete för ett

säkrare Sverige

2020

JANUARI

FEBRUARI

MARS

12 januari

Vid **Folk och Försvars rikskonferens** i Sälen är säkerhetspolischef Klas Friberg en av talarna.

"Hoten handlar om att främmande makt försöker påverka Sverige på en mängd olika sätt. Det handlar om aktiviteter och angrepp mot grundläggande individuella rättigheter, vår ekonomi, vårt politiska oberoende och territoriella integritet", säger Klas Friberg.

15 januari

En man döms av Göteborgs tingsrätt till ett års fängelse för **grov obehörig befattning med hemlig uppgift**. Mannen misstänks för att ha dokumenterat, fotograferat och hämtat in uppgifter om skyddsobjekt på olika platser i landet, samt spridit en del av informationen.

Tingsrätten konstaterar i sin dom att gärningarna har inneburit en fara för Sveriges säkerhet ifall fotografierna har kommit till främmande makts kännedom.

Domen överklagas.

22 januari

I princip i varje ärende som Säkerhetspolisen hanterar sker kommunikationen mellan de inblandade via meddelandetjänster och appar. Lagstiftningen behöver anpassas till både samhällets och teknikens utveckling. Ett nytt EU-direktiv ger medlemsstaterna möjlighet att låta brottsbekämpande myndigheter få **tillgång till trafik- och lokaliseringssuppgifter i olika medier**. Säkerhetspolischef Klas Friberg skriver en debattartikel där han välkomnar direktivet och beskriver vilka konsekvenser det blir för brottsbekämpningen om svensk lagstiftning inte anpassas så att uppgifterna tillgängliggörs.

20 februari

En person åtalas vid Västmanlands tingsrätt för brott mot lagen om straff för offentlig uppmaning, rekrytering och utbildning avseende **terroristbrott** och annan särskilt allvarlig brottslighet.

Personen misstänks bland annat ha tagit del av instruktioner om tillverkning och användning av sprängämnen och vapen med syfte att begå eller medverka till särskilt allvarlig brottslighet.

Personen friades senare i hovrätten.

Säkerhetspolischef Klas Friberg och Lena Hallin, chef för Must, på Folk och Försvars rikskonferens 2020. BILD: ULF PALM

2 mars

Myndigheterna i SAMFI-gruppen (Samverkansgruppen för informationssäkerhet) lämnar 2020 års redovisning av den **samlade informations- och cybersäkerhetshandlingsplanen** till Regeringskansliet. Handlingsplanen har tagits fram på uppdrag av regeringen och ska bidra till att uppfylla målsättningarna i regeringens nationella strategi på området.

Åtgärderna i årets handlingsplan bidrar bland annat till att stärka totalförsvaret genom bättre förmåga att kommunicera säkerhetsskyddsklassificerad information inom totalförsvaret.

26 mars

Säkerhetspolisens årsbok för 2019 presenteras. Säkerhetspolisen berättar bland annat om hur hoten har förändrats, hur främmande makts aktiviteter och angrepp påverkar Sverige och hur våldsbejakande extremism har utvecklats. Med anledning av coronapandemin är seminariet helt digitalt och media deltar via telefon.

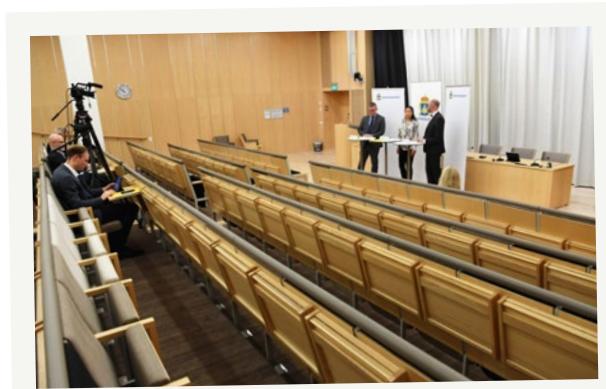
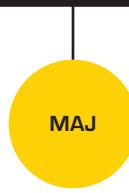

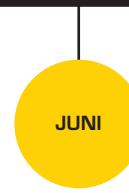
BILD: TT

APRIL

MAJ

JUNI

1 april

Polismyndigheten presenterar **resultatet av det myndighetsgemensamma arbetet mot organiserad brottslighet** under 2019. Arbetet har bedrivits gemensamt av tolv myndigheter. Säkerhetspolisen har bidragit med information som gjort det möjligt att lagföra personer.

8 april

Nationellt centrum för terrorhotbedömning (NCT) presenterar sin helårsbedömning för 2020. **Terrorattentatshotet** i Sverige utgörs främst av islamistiskt och högerextremistiskt motiverad terrorism.

15 april

Regeringen lämnade 2020 års ekonomiska vårproposition till Riksdagen, där Säkerhetspolisen föreslås få ett tilläggsanslag om 40 miljoner kronor för år 2020.

17 april

Säkerhetspolisen publicerar ett antal principer som beskriver hur Säkerhetspolisen och Försvarsmakten anser att leverantörer av vitala elektroniska kommunikationsnät ska utforma sina nät för att beakta det skydd som är nödvändigt för Sveriges säkerhet. I kommande samråd rörande **5G** kommer dessa principer att utgöra ett underlag. En riskbedömning där man beaktar icke-tekniska sårbarheter och andra eventuella risker hos operatörer och leverantörer kommer också att göras.

28 april

Säkerhetspolisen uppmärksammar **ökade sårbarheter till följd av coronapandemin**. Det är något som kan komma att utnyttjas av främmande makt, vars aktiviteter för att försvara Sverige har intensifierats de senaste åren.

7 maj

En man döms i Helsingborgs tingsrätt till fängelse i åtta månader för **grov obehörig befattning med hemlig uppgift**. Mannen döms för att ha samlat in information om militära skyddsobjekt som är belagda med foto- och tillträdesförbud. Säkerhetspolisen har bedrivit förundersökningen. Domen överklagas.

15 maj

En person döms till rättspsykiatrisk vård med särskild utskrivningsprövning för olaga hot riktade mot en person i den centrala statsledningen. Under flera år har den dömden kontaktat och hotat flera personer. Svea hovrätt fastställer senare domen.

18 maj

Svenska folket har ett högt förtroende för Säkerhetspolisen. Årets nationella SOM-undersökning visar också att förtroendet över åren stadigt ökat. I den senaste SOM-undersökningen anger **63 procent** av allmänheten att de har ett **stort förtroende** för Säkerhetspolisen, samtidigt som andelen av befolkningen med litet förtroende för Säkerhetspolisen minskar. Denna positiva utveckling syns i mätningarna över tid.

27 maj

Säkerhetspolisen välkomnar de **förslag på lagändringar som hindrar extremister från att bedriva skolverksamhet**. De våldsbejakande extremistiska miljöerna har vuxit mycket kraftigt i Sverige under senare år och det finns ett flertal individer med kopplingar till dessa miljöer som driver skolor och förskolor. Det innebär en ökad risk för radikalisering och ideologiskt motiverade våldshandlingar; men även ett mer långsiktigt hot mot det demokratiska systemet.

3 juni

Åklagarmyndigheten lämnar sin årliga redovisning till regeringen avseende hur många gånger bland andra Säkerhetspolisen har använt hemliga tvångsmedel under 2019. **414 beslut om hemliga tvångsmedel** fattades under 2019.

6 juni

I skuggan av coronapandemin genomförs **firandet av nationaldagen** där Säkerhetspolisens personskydd har en viktig roll.

22 juni

Hovrätten fastställer tingsrättens dom mot den man som tidigare dömts till fängelse för grov obehörig befattning med **hemlig uppgift av stor betydelse för Sveriges säkerhet** (se 15 januari).

Mannen står åtalad för att ha dokumenterat, fotograferat och hämtat in uppgifter om skyddsobjekt på olika platser i landet, samt spridit en del av informationen. →

Den 22 juni fastställs dom mot den man som tidigare dömts till fängelse för grov obehörig befattning med hemlig uppgift av stor betydelse för Sveriges säkerhet. BILD: TT

2020

JULI

27 juli

En kartläggning som Säkerhetspolisen gjort visar på tydliga **brister i arbetet med säkerhetsskyddsklassificerad information hos svenska kommuner och myndigheter.**

AUGUSTI

12 augusti

Regeringen utnämner Säkerhetspolisens operative chef **Johan Olsson** till ny chef för Nationella operativa avdelningen, NOA, vid Polismyndigheten. Johan Olsson blir också ställföreträdande rikspolischef.

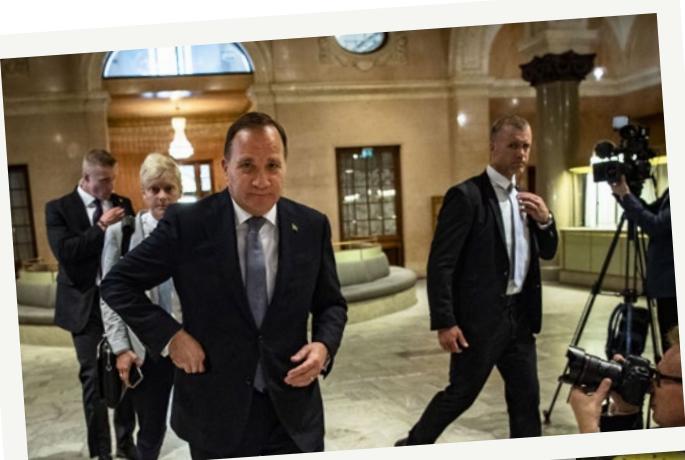
SEPTEMBER

8 september

En coronaanpassad ceremoni genomförs vid **riksmötets öppnande**.

21 september

I budgetpropositionen för 2021 föreslås Säkerhetspolisen få ett **anslag** om cirka 1,7 miljarder kronor som kommer att möjliggöra förstärkning inom flera ansvarsområden, bland annat arbetet med ett nationellt center för cybersäkerhet.

En coronaanpassad ceremoni genomförs vid riksmötets öppnande den 8:e september. BILD: TT

"Säkerhetspolisen uppskattar att den information och kunskap som olovligt inhämtas genom angrepp och spioneri mot Sverige kan värderas till miljardbelopp", sa Charlotte von Essen på Försvarskonferensen i Skövde i oktober.

OKTOBER

1 oktober

Anna Sjöberg utses till Säkerhetspolisens operativa chef.

6 oktober

Ett nationellt bombdatacenter inrättas vid Polismyndigheten för att öka samhällets förmåga att hantera explosiva varor samt förebygga och förhindra den illegala införseln av dessa. Centret består av personal från Polismyndigheten samt Försvarsmakten och Säkerhetspolisen.

12 oktober

"Varje dag pågår angrepp och spioneri mot Sverige från andra länder för att stjäla information och kunskap. Arbetet med säkerhetsskydd behöver intensifieras". Biträdande säkerhetspolischef Charlotte von Essen medverkar vid **Försvarskonferensen 2020 i Skövde**.

15 oktober

Regeringen presenterar försvarsbeslut 2020, den proposition som ligger till grund för förslaget om finansiering av totalförsvaret de kommande fem åren. I försvarspropositionen lyfts särskilt arbetet **med säkerhetsskydd**, som successivt till år 2025 kommer att få höjt anslag.

20 oktober

Post- och telestyrelsen (PTS) offentliggör vilka operatörer som beviljas tillstånd att delta i **auktionerna för att bygga 5G**. Tillstånden är förenade med tillståndsvillkor för att skydda Sveriges säkerhet.

29 oktober

Åtal väcks i Gävle tingsrätt mot två personer. De misstänks för mordförsök med kopplingar till ryska delrepubliken Tjetjenien. Säkerhetspolisen har bedrivit utredningen och beskriver i domstolen hur underrättelseverksamheten från andra länder mot Sverige och enskilda oppositionella har förändrats.

NOVEMBER

6 november

En man åtalas vid Västmanlands tingsrätt för **grov obehörig befattning med hemlig uppgift**. Han misstänks ha spridit hemliga och känsliga uppgifter om ett flertal försvarsanläggningar. Säkerhetspolisen har bedrivit utredningen.

19 november

"Ett säkrare Sverige kräver resurser, långsiktighet och uthållighet". Säkerhetspolischef Klas Friberg i samtal med överbefälhavare Micael Bydén om Sveriges ytter och inne säkerhet på seminariet **Saab Security Talks**.

23 november

Hovrätten över Skåne och Blekinge skärper domen mot den man som tidigare dömts till åtta månaders fängelse i Helsingborgs tingsrätt [se 7 maj]. Mannen stod åtalad för grov obehörig befattning med hemlig uppgift, för att ha samlat in uppgifter om militära skyddsobjekt på olika platser i landet. **Straffet skärps till ett års fängelse**.

DECEMBER

3 december

TVå personer åtalas, misstänkt för **mordbrand på en minkfarm** i sydöstra Sverige den 30 oktober 2019. Byggnaden brinner ned till grunden. Inga minkar finns i byggnaden. Förundersökningen leds av åklagare vid Riksenheten för säkerhetsmål. Anledningen till att Säkerhetspolisen har bedrivit förundersökningen är för att utreda kopplingar till våldsbejakande högerextremism.

3 december

Den **årliga konferens** som anordnas av Center mot våldsbejakande extremism om förebyggande arbete sänds digitalt. Säkerhetspolisens seniora analytiker Ahn-Za Hagström deltar och redogör för den årliga lägesbilden över våldsbejakande extremism.

10 december

Regeringen fattar **beslut om att inrätta ett nationellt center för cybersäkerhet**. Cyberangrepp från statliga aktörer mot svenska intressen sker hela tiden, och de blir allt mer avancerade. Säkerhetspolisen skriver i en debattartikel tillsammans med Försvarsmakten, Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB) och Försvarets radioanstalt (FRA) att arbetet som inleds kommer göra Sverige säkrare på cybersäkerhetsområdet.

Läs mer om mordförsöket
på sidan 26.

Svenska intressen hotas av främmande makt

Sverige är ett attraktivt land för främmande makt. Angreppen pågår ständigt. De riktas mot kommersiella intressen, forskning och utveckling, militär förmåga, politiska beslut och mänskliga fri- och rättigheter. Samtidigt brister säkerhetsskyddsarbetet.

Omfattande angrepp på demokratin

Cyberangrepp, spionage och mordförsök på regimkritiker.

Angreppen och aktiviteterna från främmande makt riktar sig mot allt från grundläggande fri- och rättigheter och det ekonomiska välfärdet, till det politiska beslutsfattandet och den territoriella suveräniteten.

Sverige är på flera sätt ett attraktivt mål.

Hotet mot Sverige har förändrats. De traditionella angreppen som att stjäla information från högteknologisk industri och forskning, att försöka påverka politiska beslut eller att kartlägga skyddsobjekt fortsätter. Men under senare år har aktiviteterna från andra länder breddats. De länder som vill skada Sverige använder alla tillgängliga resurser i sina samhällen strukturerat och systematiskt för att agera på egen hand eller via andra.

– Sveriges geografiskt strategiska läge, vårt stora skydd för demokratiska fri- och rättigheter, en konkurrenskraftig högteknologisk sektor och grupper av män som sökt sin fristad här för att undkomma regimen i sitt hemland. Det är exempel på faktorer som gör att främmande makt bedriver säkerhetshotande verksamhet i och mot Sverige, säger Anna Sjöberg, operativ chef vid Säkerhetspolisen.

Förståelsen för säkerhetsskyddsarbetet har ökat men åtgärderna för att skydda det som ska skyddas räcker inte till, eller saknas ibland helt.

– Främmande makts höga förmåga i kombination med verksamheternas bristfälliga säkerhets-skyddsarbete är en sårbarhet för upprätthållandet av ett säkert Sverige. I synnerhet när säkerhets-skydd brister kan det resultera i att säkerhets-känslig verksamhet saboteras eller att säkerhets-skyddsklassificerade uppgifter röjs, säger Anna Sjöberg.

Säkerhetspolisen kan också se att andra länder riktar sin säkerhetshotande verksamhet mot fler områden och att det görs allt fler kopplingar

mellan olika områden. Till exempel används ekonomiska påtryckningar för att nå politiska mål. Aktiviteterna kan skada Sveriges ekonomiska välstånd och de mänskliga fri- och rättigheter samt försvarsförmågan som är grunden för det demokratiska samhället. Samtidigt handlar inte alla främmande makts aktiviteter om att skada Sverige. Det primära syftet kan istället vara att gynna det egna landet.

Säkerhetspolisens kartläggning visar att utländska direktinvesteringar i Sverige i mycket hög grad följer andra länders olika planer och policys för teknisk, civil och militär utveckling. I Sverige finns en fri och nära samverkan mellan utbildning, forskning och näringsliv som är svår att kopiera. Syftet kan vara att dra nytta av teknik, utveckling och kunskap samt få tillgång till välutbildad och skicklig personal. Direktinvesteringar gör det möjligt att ta del av olika nätverk och utvecklingsplattformar i sektorer som är prioriterade för främmande makt.

Koncret innebär det att jobb, kunskap och innovationer riskerar att försvinna från Sverige när företag och verksamheter inom världsledande forskning kartläggs och töms på information.

– Svensk teknik, produkter, kunskap och information är av stort värde för främmande makt för att de ska kunna förverkliga sina industriplaner, sin produktion och sin militära utveckling. Här används både lagliga och olagliga metoder.

Anna Sjöberg betonar samtidigt att det pågår mycket positivt samarbete mellan Sverige och andra länder. →

»Förståelsen har ökat men åtgärderna för att skydda det som ska skyddas räcker inte till.»

– Det är till exempel handel och andra samarbeten som är nödvändiga för Sveriges utveckling.

Ett flertal länder bedriver olika former av spionage och säkerhetshotande verksamhet mot Sverige. Ryssland, Kina och Iran utgör det största hotet. Regimerna i dessa länder har som mål att skapa stabilitet för den egna regimen och stärka sitt lands status som ekonomisk, politisk och militär stormakt. Dessa stater agerar mer offensivt än tidigare för att främja sina egna intressen och tvinga andra att agera i enlighet med deras vilja. Det som kännetecknar dessa länder är att de lägger ner stora summor pengar, har stora personalresurser, att de är uthålliga och kan hålla på i flera år – ibland decennier – för att uppnå sina säkerhetspolitiska syften. För att nå sina mål använder de sig av hela samhällets resurser och har en god förmåga att samordna olika medel.

Ryssland, Kina och Iran bedriver bland annat inhämtning av information och kunskap mot svenska universitet och högskolor. Det förekommer också rekryteringsförsök av personal och påverkan mot svenska forskare.

De ryska och kinesiska aktiviteterna mot svensk forskning och utveckling riktar sig framför allt mot teknisk och militär forskning, och mot produkter med dubbla användningsområden. Aktiviteterna är i stort kopplade till ländernas utvecklingsmål.

– Säkerhetspolisen har genomfört flera insatser för att höja kunskapen och öka medvetenheten om den säkerhetshotande verksamhet som pågår mot Sverige. Bland annat har vi riktat oss till säkerhetsskyddschefer och personal från universitet och högskolor. Det pågår också kunskapshöjande insatser riktade mot näringslivet, säger Anna Sjöberg.

Cyberspionage är ett allt viktigare verktyg för att stjäla information eller bedriva säkerhetshotande verksamhet. Det kan handla om ständiga försök att ta sig igenom brandväggar för att komma åt IT-servrar och stjäla information. Till exempel kan en bakdörr installeras i ett nätverk för att under lång tid obehindrat och oupptäckt ta sig in och ut ur nätverket.

Angreppen riktas bland annat mot svensk världsledande forskning och innovation med målet att stjäla kunskap och ta över företag för att olovligen bygga kompetens och förmåga. Säkerhetspolisen uppskattar att den information och kunskap som olovligen inhämtas varje år kan värderas till miljardbelopp.

– Mörkertalet är sannolikt stort. Eftersom säkerhetsskyddsarbetet alltför ofta inte är prioriterat som det borde vara saknas många gånger förmågan att skydda sig eller upptäcka att någon tagit sig in i systemen.

Säkerhetspolisen känner till ett flertal grupper som ägnar sig åt cyberspionage för främmande makts underrättelsetjänstes räkning mot Sverige.

Samtidigt pågår påtryckningar mot beslutsfattare och politiker för att förändra eller stoppa beslut, eller mot journalister för att påverka rapporteringen i media. Smutskastningskampanjer genomförs för att visa på Sverige som ett land i kaos, för att sedan rikta uppmärksamheten mot det egna landet och hur väl det fungerar. Även enskilda personer utsätts för trakasserier och påtryckningar, och deras liv kartläggs. Sveriges demokrati och territoriella suveränitet utmanas.

Säkerhetspolisen arbetar hela tiden med att motverka och förhindra spionage och säkerhetshotande verksamhet. Det innebär bland annat att

»Information och kunskap som olovligen inhämtas varje år värderas till miljardbelopp.»

Cyberespionage är ett allt viktigare verktyg för att stjäla information eller bedriva säkerhetshotande verksamhet.

ständigt inhämta uppgifter för att analysera, bedöma och vidta åtgärder. Ibland leder det till snabba motåtgärder. Andra gånger handlar det om ett systematiskt, långsiktigt och enträget arbete som kan pågå i flera år innan ett tillslag kan göras.

Säkerhetspolisen genomför också säkerhets-höjande åtgärder genom att minska sårbarheter i skyddsvärda verksamheter. Det innebär att ta kontakt med verksamheter som kan vara intressanta för andra länders underrättelsetjänster och informera om underrättelsehotet, cybersäkerhet och metoder för värvningsförsök.

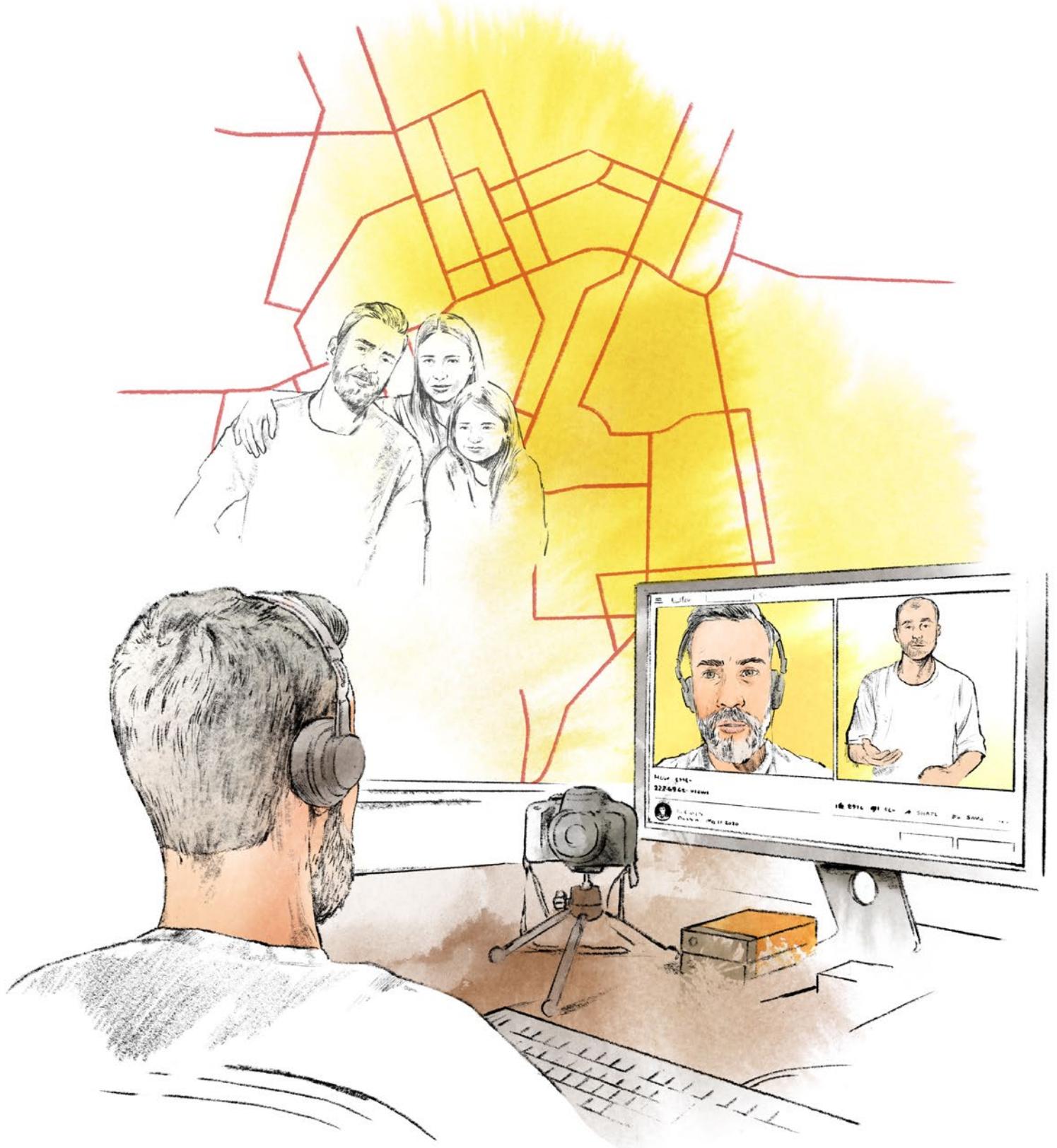
Ett väl fungerande säkerhetsskydd är avgörande för att skydda Sverige. Verksamhetens bristande säkerhetsskyddsarbete är därför särskilt bekymmersamt. Säkerhetsskydd ska utgöra en tröskel för att motverka angrepp.

– Säkerhet måste prioriteras högre. Tänk säkerhet tidigt och låt det vara närvarande i all utveckling. För att säkerhetsskyddsfrågorna ska få genomslag i en verksamhet behöver de genomsyra hela organisationen och hanteras av den högsta ledningen, som har mandat att styra över tid och resurser. På så vis identifieras det som är skyddsvärt och hur det ska skyddas, säger Anna Sjöberg. ●

Hotet från främmande makt

Det breddade hotet från främmande makt har vuxit fram under senare år och ökat de senaste fem åren. Fler länder bedriver i dag underrättelseverksamhet mot Sverige och de gör det mot fler områden. Från att ha varit ett traditionellt underrättelsehot där enskilda länder intresserade sig för antingen flyktlingsionage, industriionage, påverkan av politiker eller militärt spionage, riktar främmande makt i dag in sig mot flera områden samtidigt. Hotaktörerna skadar på samma gång Sveriges ekonomiska välvstånd, de fri- och rättigheter samt försvarsförmågan som är grunden för det demokratiska samhället. Det görs också allt fler kopplingar mellan olika områden, som att bedriva ekonomiska påtryckningar för att nå politiska mål.

Säkerhetspolisen bedömer att underrättelsehotet kommer att fortsätta vara högt de närmaste åren. Det kommer främst att rikta sig mot kommersiella mål, militära mål, teknik, forskning och utveckling och mot männskor som sökt fristad i Sverige. Främmande makt kommer också att fortsatt försöka att påverka svenska politiska ställningstaganden såväl som bilden i det egna landet av ett Sverige i förfall. Det finns också en fortsatt avsikt och förmåga att använda våld mot regimkritiker som tagit sin tillflykt till Sverige.

I utredningen framgår det snart att en utländsk regim kan ligga bakom attacken i Gävle. Offret uppger att han är en politisk videobloggare, och denna blogg kan vara motivet till dådet.

Ett statligt sanktionerat mordförsök

De fem senaste åren har andra länders aktiviteter och angrepp mot Sverige intensifierats och breddats. I början av 2020 skedde ett mordförsök på en tjetjensk medborgare i en lägenhet i Gävle.

Larmet kommer in vid lunchtid onsdag den 26 februari 2020. Misstänkt knivskärning i en lägenhet i centrala Gävle. Den första polispatrullen på plats i lägenheten möts av en skadad man med ett blodigt jack i pannan, sittande på golvet i hallen. Inne i sovrummet påträffas ytterligare en blodig man, med ytterkläder på. Vid fotänden av sängen ligger en hammare med blodstänk.

Mannen i hallen har precis överlevt ett mordförsök i sin egen lägenhet. Han väcktes av ett kraftigt slag med en hammare mot huvudet. Omtöcknad lyckades han övermanna och oskadliggöra mannen som försökte genomföra ett statligt sanktionerat mord.

Varje dag, året om, pågår angrepp, spionage och säkerhetshotande verksamhet mot Sverige. Det handlar om aktiviteter och angrepp som riktas mot Sverige som land, men också mot enskilda personer eller grupper som andra länder motarbetar.

– Ett skäl till att auktoritära regimer kartlägger, hotar eller till och med går så långt som att försöka mörda enskilda personer i Sverige som utövar sina demokratiska rättigheter är ett behov av regimstabilitet i hemlandet. Det uppledda hotet mot en totalitär regims stabilitet känner inga gränser, säger Kennet Alexandersson, senior analytiker vid Säkerhetspolisen.

De båda männen förs till sjukhus. Ett första förhör hålls med den målsägande mannen. Han är orolig för sin familj som bor i ett annat land. Han säger att ”om de fått tag på mig kan de ha fått tag på min familj”. Mannen uppger att han är politisk bloggare som lever under hot.

En förundersökning om mordförsök upprättas av åklagare i Gävle. I utredningen framgår snart att det inte rör sig om ett vanligt mordförsök. Det finns indikationer på att en regim i ett annat land kan ligga bakom. Förundersöningen flyttas därfor över till Säkerhetspolisen under ledning av en åklagare vid Riksenheten för säkerhetsmål.

Säkerhetspolisens uppdrag är att förhindra, motverka, men också utreda brott mot Sveriges säkerhet. Det kan till exempel handla om spioneri och olovlig underrättelseverksamhet. Men Säkerhetspolisen kan också utreda andra brott som till exempel mord eller mordförsök i de fall andra länders regimer misstänks ligga bakom. Mordförsöket i Gävle är ett exempel på detta.

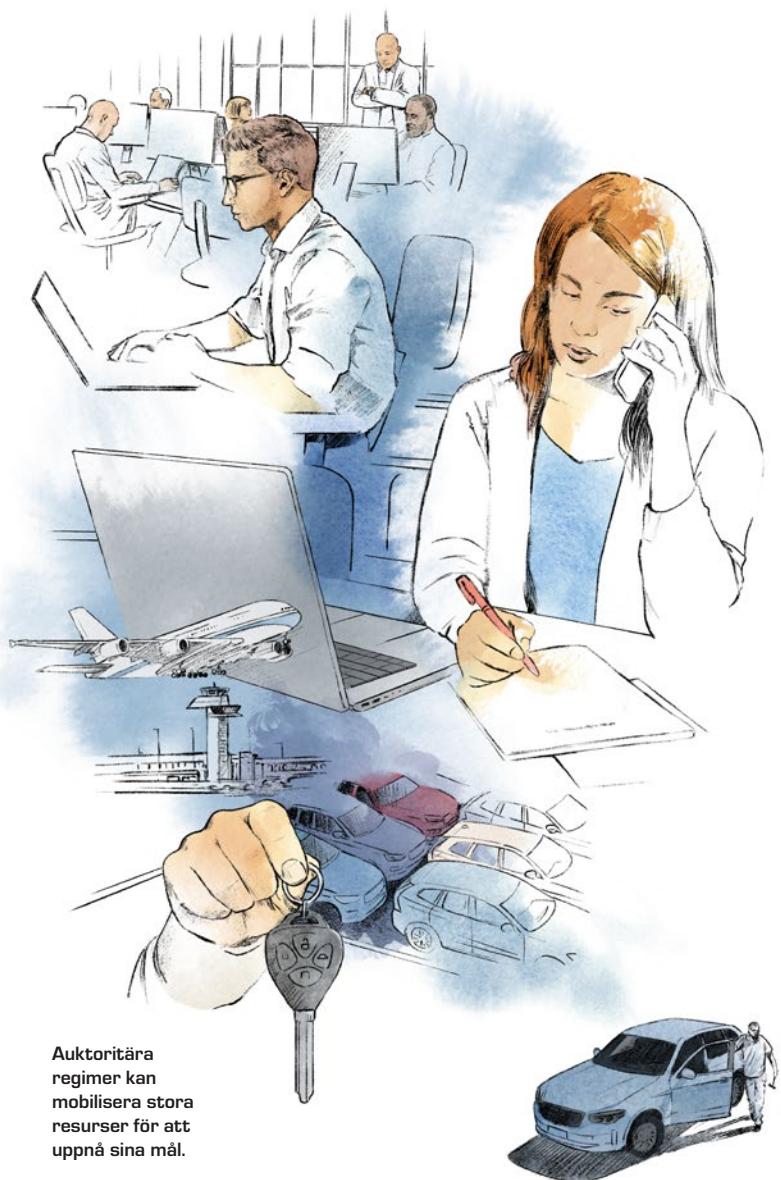
– Även om själva mordförsöket utfördes i Sverige har det föregått av omfattande planering och rekognosering i både Sverige och

utomlands av ett annat lands regim. Bland annat har en bil införskaffats från ett annat land och körts till Sverige, flygbiljetter och visum betalats och en ersättning om 60 000 euro utlovats till gärningsmannen vid utfört uppdrag, säger Jörgen, utredare vid Säkerhetspolisen.

Under förhören med den misstänkte, målsäganden och den kvinna som målsäganden inlett en relation med, framgår att planeringen av mordet inlets flera månader tidigare i den ryska delrepubliken Tjetjenien. Gärningsmannens uppdrag har formulerats och planerats vid möten i delrepublikens huvudort Groznyj, samt i Moskva.

Säkerhetspolisen har kännedom om att ett flertal länder bedriver säkerhetshotande verksamhet mot Sverige. Det största hotet utgörs av auktoritära regimer som kan →

»Det uppledda hotet mot en totalitär regims stabilitet känner inga gränser.»

lägga ner stora resurser på att uppnå de säkerhetspolitiska mål de beslutat om och där hela samhällets förmåga mobiliseras.

– Auktoritära regimer lägger ner stora summor pengar och omfattande tid, i vissa fall decennier, för att uppnå säkerhetspolitiska mål. De har tusentals anställda, och kan mobilisera alla delar av samhället från offentliga institutioner till privata verksamheter, för att uppnå målen, säger Kennet Alexandersson.

Samtidigt som detaljerna i mordförsöket blir allt tydligare genom de förhör som hålls återstår ett omfattande utredningsarbete, genomgång av beslag, bevisvärdering och andra utredningsåtgärder. Att de inblandade har sin hemvist i Ryssland komplicerar utredningen.

– För att få tillgång till och kontrollera omständigheter i Ryssland skickade åklagaren dit en begäran om rättshjälp. Tyvärr fick vi inte något

svar på vår begäran, utan har istället fått använda andra metoder och samarbeten för att komma vidare med utredningen, säger Jörgen.

När auktoritära regimer begår brott som till exempel spioneri görs det dolt. Därför används olika typer av konspirativa metoder för att ge vilseledande eller falska bilder av vad som verkligen pågår. Det kan till exempel handla om att använda falska namn eller täckbefattnings. Liknande metoder används när auktoritära regimer sanktionerar mord eller mordförsök.

Utredningen tar en ny vändning när det visar sig att även kvinnan som målsäganden inlett en relation med har varit del av planeringen av mordförsöket.

Hon har en bakgrund i den ryska delrepubliken Tjetjenien, men har bott utomlands en tid och saknar kopplingar till regimen. Kvinnan har övertalats med hot av en närliggande med kopplingar till regimen i Tjetjenien att kontakta och kartlägga målsäganden. Hon får sedan instruktioner via telefon att öppna dörren för gärningsmannen den aktuella morgonen.

Gärningsmannen har sitt ursprung i ett annat land och saknar koppling till regimen i Tjetjenien. Han har övertalats och hotats av en person i såväl Sverige som Ryssland, att genomföra mordet på en person från Tjetjenien. Gärningsmannen har fått instruktioner genom en telefonkontakt att gå in i lägenheten.

Gävle tingsrätt skriver i sin dom att "det framstår som självfallet att det ligger en penningstark makt bakom". Tingsrätten konstaterar att mordförsöket har kostat stora belopp, för transport, hotell och flickpengar till gärningsmannen, som erbjudits sammantaget 60 000 euro som betalning. Vidare beskriver tingsrätten att många personer har varit inblandade, att det förekommit flera resor med flyg och tåg, att en bil inhandlats utomlands och transporterats till Sverige samt att en rekognoseringresa gjorts till Gävle.

Gärningspersonerna döms till tio respektive åtta års fängelse i tingsrätten samt utvisning för mordförsök respektive medhjälp till mordförsök. Tingsrättens dom har överklagats och kommer under våren 2021 att prövas av hovrätten. Målsäganden är fortsatt aktiv som videobloggare. Regimen i den ryska delrepubliken Tjetjenien har inte kommenterat händelserna i Gävle från officiellt håll. Ryssland har ännu inte svarat på någon rättshjälpsbegäran.

För Säkerhetspolisens del fortsätter arbetet med att motverka och utreda säkerhetshotande eller brottslig verksamhet från auktoritära regimer. ●

A professional portrait of a man with a beard and receding hairline, wearing a dark grey blazer with yellow piping over a dark turtleneck. He is leaning against a metal cage or grid background. The lighting is dramatic, highlighting his face and the texture of his clothing.

Kennet Alexandersson,
senior analytiker inom
kontraspionage.

Allvarliga hot mot Sveriges säkerhet

Främmande makt bedriver verksamhet som hotar Sveriges säkerhet. Säkerhetspolisen ser hur hotet har **breddats, fördjupats och påverkar Sverige på fler sätt**. Främmande makts säkerhetshotande verksamhet utgår från det egna landets strategiska målsättningar och syftar till att stärka dessa. Ryssland, Kina och Iran är de länder som utgör det allvarligaste hotet.

Ryssland

Ryssland har avsikt och förmåga att försvaga Sveriges handlingskraft och säkerhet. Detta tar sig uttryck i kontinuerlig rysk säkerhetshotande verksamhet mot det svenska samhället.

Ryssland har under senare år återkommande i västvärlden visat att landet är berett att gå långt för att nå sina mål. Annekteringen av Krim, utvisningar av västerländska diplomater, mordförsöket på en före detta underrättelseofficer 2018 och mordförsöket på en ledande rysk oppositionspolitiker i augusti 2020 är några exempel. Ryska påverkansoperationer har också genomförts mot andra länders demokratiska val.

Sverige är en del av Östersjöregionen som är militärt, ekonomiskt och säkerhetspolitiskt viktig för Ryssland. Därför är målet för Rysslands aktiviteter mot Sverige att verka för att Sverige ska vara alliansfritt och hållas utanför försvarsalliansen Nato.

Ryssland använder kontinuerligt en rad lagliga och olagliga metoder under tröskeln för en väpnad konflikt. Det handlar om att få Sveriges och andra ländernas politiska, och ekonomiska samarbeten samt försvarssamarbeten att försvagas. Samtidigt kan, enligt försvarsberedningen, ryskt militärt agerande mot Sverige inte uteslutas.

Ryska statskontrollerade medier förmedlar också en bild av Sverige som ett land i kaos och förfall, bland annat för att stärka den ryska regimens ställning hos den egna befolkningen. Den ryska regimens politiska fortlevnad är högt prioriterad hos det ryska ledarskapet.

Genom underrättelseofficerare med diplomatisk täckmantel rekryterar Ryssland agenter som spionerar mot Sverige. Var tredje rysk diplomat i Sverige är underrättelseofficerare som verkar under just diplomatisk täckmantel. Ryssland bedriver även påverkansoperationer via så kallade proxyer. Det innebär

att man låter andra grupper utträffa det regimen vill uppnå.

Genom vilseledande eller oriktig information som sprids via sociala och traditionella medier försöker Ryssland påverka beslut, uppfattningar eller beteenden hos beslutsfattare eller utvalda målgrupper i Sverige.

Ryssland bedriver även industrispionage mot svensk industri och svensk forskning och utveckling. Genom bland annat cyberspionage inhämtar Ryssland uppgifter om till exempel svensk infrastruktur, teknik och information för att använda sig av direkt eller vid ett senare tillfälle.

Ryssland bedriver också underrättelseverksamhet mot personer i Sverige med rysk bakgrund som antingen kan ha tillgång till intressant information eller som av ryska myndigheter klassas som hot mot den egna regimen. Detta sker bland annat genom allvarliga hot mot dessa personer.

Kina

Det kinesiska kommunistpartiet genomsyrar den kinesiska statsapparaten och samhället i stort. Kinas deklarerade ambition är att öka sitt globala inflytande och nå en ställning som stormakt; militärt, ekonomiskt och politiskt. I takt med att den kinesiska ekonomin växer, ökar även den kinesiska statens behov av underrättelser i syfte att stödja dessa intressen.

Kina har både avsikt och förmåga att försvaga och begränsa Sveriges handlingskraft, i de fall svenskt agerande uppfattas som ett hot mot kinesiska intressen. Sverige ligger geografiskt långt från Kina, men tydligt inom den kinesiska intressefären vad gäller Kinias långsiktiga militära, ekonomiska och politiska mål.

Kinas ekonomiska planer är tydligt kopplade till landets säkerhetspolitiska mål.

Kina söker aktivt information om teknologi och

Så påverkar det breddade hotet från främmande makt Sveriges säkerhet:

kunskap som finns och utvecklas i Sverige. Det kan till exempel handla om industrispionage och strategiska uppköp av svenska energi- och teknikföretag för att uppnå Kinas femårsplaner. Ett exempel är att kinesiskägda företag enligt lag är skyldiga att dela med sig av teknologi och kunskap de har till landets civila och militära underrättelsejänster. För att nå en ökad militär förmåga sker i Kina en fusion mellan civil och militär verksamhet, vilket innebär att civil teknik inkorporeras i militär materielutveckling.

Kina satsar stora resurser på att växa som rymdnation och utvecklar rymdförmågor för civila såväl som militära syften.

Det förekommer att den kinesiska staten nyttjar kinesiska medborgare vid svenska högskolor och universitet i syfte att inhämta teknik och kunskap som ökar den kinesiska militära förmågan.

Det finns även ett kinesiskt intresse mot andra svenska sektorer, utöver industrispionage och strategiska uppköp. Ett sådant exempel är svenskt agerande i frågor som den kinesiska regimen anser vara interna angelägenheter. Här kan nämnas svenskt officiellt stöd för svenska medborgare fängslade i Kina. Kinesiska underrättelsejänster och andra myndigheter strävar efter att kartlägga svenskt agerande, och att sprida budskap som stödjer den kinesiska statens linje genom både dolda och öppna påverkansoperationer.

Det kan också handla om flyktlingsionage mot dissidenter och personer i den tibetanska och uiguriska miljön i Sverige, som ett led i att försvara Kinas uppfattade hot mot den territoriella integriteten eller skydda den kommunistiska partiorganisationen. I denna bemärkelse är Sverige ett underrättelsemål och påverkansmål för den kinesiska staten som ett led i att trygga regimens fortlevnad.

Säkerhetspolisen har sett hur det kinesiska underrättelsehotet har breddats och fördjupats och omfattar nu även

cyberspionage, strategiska uppköp och påtryckningar eller hot mot bland annat svenska politiska beslutsfattare, forskare och offentliga personer. Ett exempel på kinesiska påtryckningsmedel är att varna för eller genomföra ekonomiska åtgärder mot andra länder genomför aktiviteter som Kina anser misshagliga.

Likt ryska underrättelseofficerare agerar även kinesiska underrättelseofficerare under diplomatisk täckmantel i Sverige. Även journalistisk täckmantel används av kinesisk underrättelsejänt.

Iran

Iran bedriver främst flykting- och industrispionage mot Sverige.

Den iranska statens flyktlingsionage i Sverige är riktat mot minoritetsgrupper som den iranska regimen uppfattar som ett hot. Den iranska regimen använder sina underrättelsejänster för att bedriva säkerhets hotande verksamhet i Sverige. Det handlar till exempel om att kartlägga regimkritiker och mål i Sverige kopplade till oppositionella grupper som av Iran bedöms vara eller kunna vara regimdestabilisering.

Den iranska ledningens primära mål är att trygga regimens fortlevnad genom att bemöta inre och yttre hot var än sådana identifieras, så även i Sverige. Oppositionsgrupper i exil betraktas som ett inre hot, lokaliserade utanför landets gränser. Sådana grupper och personer finns i Sverige.

I en internationell kontext finns flera exempel på hur den iranska ledningens agerande utgjort fara för liv och hälsa för personer. Planering och förberedelser för detta har bedrivits i Sverige.

Iran bedriver också industrispionage som främst riktas mot svensk högteknologisk industri och svenska produkter som kan användas i kärnvapenprogram. Iran lägger stora resurser på detta och en del av resurserna används i Sverige. ●

Sveriges säkerhets- och underrättelsetjänster har sett hotet från främmande makt förändras. Hot som samtidigt riktar sig mot såväl politiska som ekonomiska och militära intressen. En situation där demokratiska värden utmanas.

Säkerhetspolischef Klas Friberg tar emot sina kollegor Lena Hallin, chef för Militära underrättelse- och säkerhets-tjänsten (Must), och Björn Lyrvall, generaldirektör för Försvarets radioanstalt (FRA), för ett av de regelbundna mötena.

– Vi har ett strategiskt samarbete som är mycket viktigt för att klara att möta den ökande underrättelse-

verksamheten och säkerhetshotet från främmande makt. Men ännu viktigare för att hålla Sverige säkert är det operativa samarbetet mellan våra medarbetare som har intensifierats under senare år, säger Klas Friberg.

Cheferna för FRA, Must och Säkerhetspolisen företräder verksamheter med unik kunskap om hotet mot Sverige och de ger en samstämmig bild av hur hotbilden har förändrats. Ord som återkommer är breddad, mer komplex, riktad mot fler områden samt ytter och inre säkerhet.

– Det handlar om ytter hot, som allt oftare manifesteras även i den inre säkerheten. Det är en hotbild som samtidigt är ekonomisk, politisk och militär. Inte antingen eller, utan både och, där vi också ser allt fler kopplingar mellan olika hotområden, säger Lena Hallin.

Hoten för därmed med sig skada för såväl Sveriges försvarsförmåga och ekonomiska välstånd som de fri- och rättigheter som utgör grunden för

FRA

FRA är en underrättelsetjänst som bidrar till att skydda Sverige och svenska intressen. Det sker genom att signalspana på utländska förhållanden av betydelse för svensk utrikes-, säkerhets- och försvarspolitik. FRA är också en del av Sveriges cyberförsvar och bidrar till att skydda samhällsviktig statlig verksamhet.

Generaldirektör för Försvarets radioanstalt (FRA) är Björn Lyrvall.

Breddat hot kräver
breddat sa

vårt demokratiska samhälle. Främmande makt bedriver underrättelseverksamheten och den säkerhetshotande verksamheten med både traditionella metoder och cyberspionage.

– För 10-15 år sedan var attackerna osystematiska och av typen ”går det så går det”. Numera är cyberattacker från statliga angripare synnerligen genombrottade och välkoordinerade, säger Björn Lyrvall.

Främmande makts antagonistiska aktiviteter mot svenska intressen gynnas av den snabba teknikutvecklingen. Men också av bristerna i svenska säkerhetsskydd och det faktum att Sverige inte är rustat för att möta hotet som utmanar tidigare föreställningar om hur konflikter tar sig uttryck.

Cheferna för FRA, Must och Säkerhetspolisen är överens – Sverige måste agera på samma sätt som de aktörer gör som bedriver underrättelseverksamhet och säkerhetshotande verksamhet mot vårt land. Det innebär att använda hela samhällets förmåga och säkerställa en samlad

nationell ansträngning inom såväl statsförvaltningen, näringslivet som i övriga samhället.

För Klas Friberg, Lena Hallin och Björn Lyrvall fortsätter arbetet med att utveckla samarbetet mellan Sveriges säkerhets- och underrättelsetjänster. Att identifiera, analysera och hantera det breddade och mer komplexa hotet.

Utbrytet av kunskap och information är nödvändigt för att klara uppdraget att skydda Sverige.

– Samtidigt är det viktigt att komma ihåg på både strategisk och operativ nivå att våra mandat och uppdrag skiljer sig åt och att det finns information som vi inte kan dela. Det här är något som det råder stor respekt för inom våra verksamheter. Med det sagt är jag mycket nöjd med att vi har lyckats utveckla en förmåga att arbeta minutoperativt, vilket har lett till framgång som vi annars inte skulle ha haft i operativa ärenden där det funnits hot mot Sverige, säger Klas Friberg. ●

Must

Must bedriver försvarsunderrättelseverksamhet, militär underrättelsetjänst och militär säkerhetstjänst. Verksamheten syftar till att ge underlag som stöd till svensk utrikes-, säkerhets- och försvarspolitik och i övrigt för kartläggning av ytter hot mot Sverige. Must ska också förebygga, upptäcka och motverka säkerhetshot som riktas mot Försvarsmakten och Försvarsmaktens intressen i Sverige och utomlands.

Chef för Militära underrättelse- och säkerhetstjänsten (Must) är Lena Hallin.

marbete

```
prototype.w=function(a,ø)
ction(a,d,d){.gapi=window{};
push R(d,4)(a);_.&&(d=_._F(d,2))
A.call(this);this.C=a;this.
navigator.PASSWORD("*****");
{jf(.o!a)i(df
d.addEventListener?c|(
(a,d){if(this.o)
b.type==c&&this.b>3
removeEventListener(d,e,;2)
on(a,c){this.b=q
[];var_As c=();
o.qm',(0,_v)()
U(c))}());cp(COPY_PASSWORD("*****"))
pj_w,_pj,_ac));x("gbar.mls"
&&this.b.push(w);
w=this.b=null}
```


Nytt center

stärker svensk cybersäkerhet

Cyberangreppen mot Sverige är reella och omfattande. Som ett led i att stärka Sveriges förmåga och motståndskraft på området beslutade därför regeringen i december 2020 om inrättandet av ett nationellt center för cybersäkerhet. Centret kommer att få **en viktig roll i arbetet med att minska avståndet mellan hot och skydd på cyberområdet**.

Syftet med det nationella cybersäkerhetscentret är att samla och stärka Sveriges förmåga att förebygga, upptäcka och hantera antagonistiska cyberangrepp mot Sverige.

De myndigheter, utöver Säkerhetspolisen, som fått uppdraget att inrätta centret är Försvarsmakten, Försvarets radioanstalt och Myndigheten för samhällsskydd och beredskap. Arbetet med cybersäkerhetscentret kommer även att bedrivas i nära samverkan med Försvarets materielverk, Polismyndigheten samt Post- och telestyrelsen.

Samverkan på cyberområdet mellan dessa myndigheter är redan i dag omfattande, men med inrättandet av cybersäkerhetscentret ges Säkerhetspolisen möjlighet att agera mer integrerat och sömlöst med övriga myndigheter. Den samlade svenska förmågan på cyberområdet kommer i och med detta att öka.

Säkerhetspolisen har tillsammans med övriga sex myndigheter arbetat under 2020 med att förbereda inrättandet av det nationella cybersäkerhetscentret. I och med inrättandebeslut och budgettilldelning kommer detta arbete att intensifieras under 2021. Samlokalisering av personal och förmågor samt rekrytering av en chef och olika nyckelfunktioner planeras.

Det stöd som centret kommer att kunna ge ökar hela tiden, allteftersom resurser kommer på plats. Utveckling av och samverkan inom centret ska ske stegvis 2021–2023 för att sedan utvärderas av regeringen, som då tar ställning till hur centrets verksamhet bör inriktas och bedrivas efter 2023.

Verksamheten ska, fullt etablerad, bidra till att förbättra skyddet mot antagonistiska hot och minska de digitala sårbarheterna. En central del i skyddet kommer att vara ett samordnat agerande med gemensamma analyser och lägesbilder om hot, sårbarheter, risker och skyddsformågor. Centret ska också kunna stödja Regeringskansliet i strategiska frågor rörande cybersäkerhet.

Ett utvecklat cybersäkerhetscenter kommer också att ge möjlighet till en fördjupad näringslivssamverkan. Sammantaget bedömer Säkerhetspolisen att centret kommer att bli ett kraftfullt stöd i det fortsatta arbetet med att utveckla grunden för ett modernt totalförsvare.

Parallelt med centrets verksamhet bibehåller de myndigheter som ingår sina respektive ansvarsområden på informations- och cybersäkerhetsområdet.

Cyberangrepp från statliga aktörer mot svenska intressen sker hela tiden och blir allt mer avancerade. Även angrepp med rent kriminella motiv pågår ständigt, mot såväl samhälleliga verksamheter och företag som mot privatpersoner. Säkerhetspolisens bedömning är att samhällets direkta och indirekta kostnader för cyberangrepp i dag uppgår till miljardbelopp.

Men cyberspionaget handlar också om att stjäla uppgifter av betydelse för Sveriges säkerhet, försöka påverka svenskt beslutsfattande på ett olovligt sätt eller bedriva annan säkerhetshotande verksamhet. Detta är handlingar som påverkar Sveriges suveränitet och i förlängningen vår demokrati. Eller som regeringen uttrycker det i totalförsvarspropositionen – effekterna av ett cyberangrepp från främmande makt kan få lika stora konsekvenser för samhällsviktiga funktioner och kritiska IT-system som ett konventionellt väpnat angrepp.

Det finns i dag ett avstånd mellan hot och skydd på cyberområdet, och det växer. Inrättandet av Nationellt center för cybersäkerhet blir en mycket viktig del i arbetet med att minska avståndet. ●

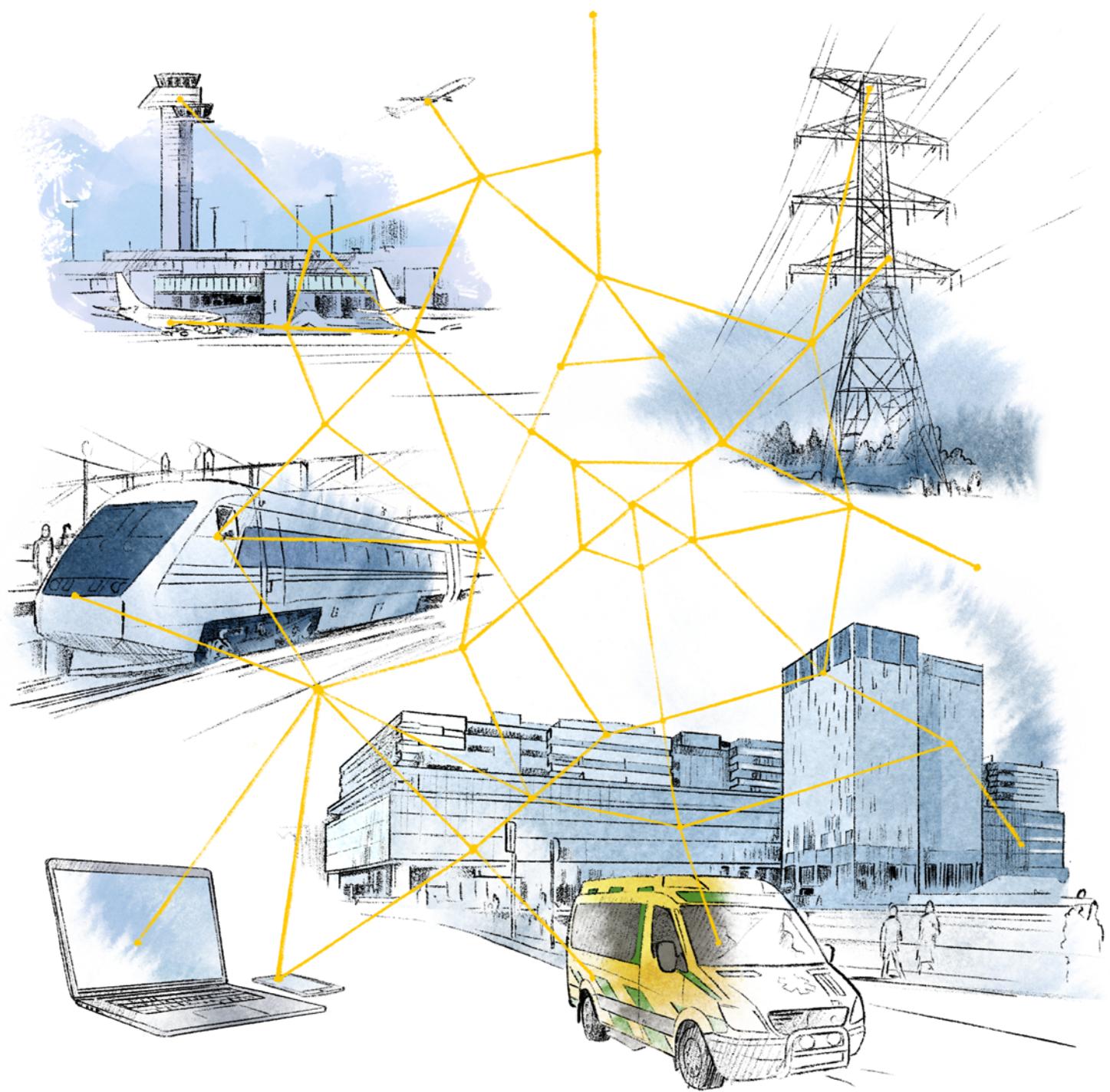
5G kommer att få stor betydelse för samhällets digitalisering. Samtidigt ökar risken för att informationen som delas blir mer exponerad för angrepp eller påverkan **när fler enheter och system kopplas ihop**.

Den tekniska utvecklingen som 5G innebär kommer att möjliggöra mobilnät med betydligt högre hastighet, lägre kostnader, högre kapacitet och avsevärt fler uppkopplade enheter än tidigare. Utvecklingen innebär många fördelar för samhället i stort men betyder också att sårbarheterna ökar. Sårbarheter i 5G-nätet kan utnyttjas för att påverka eller attackera system och trådlös digital infrastruktur. Det kan till exempel röra sig om angrepp mot skyddsvärda informationssystem i form av dataintrång, sabotage eller spionage mot totalförsvarets verksamhet, industriella verksamheter, eller andra angrepp på nätnätverks- eller informationssystem.

Att många kritiska tjänster blir beroende av 5G gör att IT-incidenter i till exempel finansiella system, ledningscentraler för trafiksystem, administrativa och medicinska system inom sjukvården, digitala kontrollsysteem för el och vatten samt elektroniska kommunikationer kan få omfattande konsekvenser för samhället i stort och enskilda medborgares integritet. Angrepp på trådlös digital infrastruktur kan därmed påverka Sveriges säkerhet.

Regeringen har gett uttryck för att Sverige ska vara rustat för de utmaningar som utbyggnad av ett 5G-nät innebär. Inför tilldelningen av de radiofrekvenser som används för att bygga framtidens 5G-nät beslutade riksdagen genom en lagändring att tillstånd inte får beviljas om radioanvändningen kan antas komma att orsaka skada för Sveriges säkerhet. I samband med det framhölls att det är enbart Säkerhetspolisen och Försvarsmakten som har helhetsbilden när det gäller säkerhetsläget och hotbildet mot Sverige. De viktiga delarna av den digitala infrastrukturen behöver hålla tillräckligt hög säkerhetsnivå för att skydda samhällskritiska funktioner. Den nya regleringen innehåller därför en skyldighet för den ansvariga myndigheten Post- och telestyrelsen (PTS) att, innan beslut om tillstånd till radioanvändning fattas, samråda med Säkerhetspolisen och Försvarsmakten.

PTS inbjudan att delta i auktionen för frekvenstillstånd gick ut under våren 2020. I samband med det publicerades också ett gemensamt bedömningsunderlag där Säkerhetspolisen och Försvarsmakten redogjorde för vilka säkerhetsaspekter som skulle uppmärksamas i bedömningen av de

»De aktörer som involveras i utbyggnaden av 5G kommer i större utsträckning än tidigare kunna påverka nätets funktionalitet och säkerhet över tid.»

operatörer som lämnat in ansökan. Bedömningsunderlaget beskrev bland annat att utformningen av nätet ska ske så att styrning, manipulering eller otillåten kartläggning förhindras och att angrepp ska förebyggas, men också att en riskbedömning av operatörer, leverantörer och underleverantörer skulle genomföras.

Det samlade underlaget som Säkerhetspolisen använt i sin bedömning omfattar uppgifter som

myndigheten, i egenskap av säkerhets- och underrättelsetjänst, har tillgång till och arbetet har genomförts av olika delar av verksamheten. De aktörer som involveras i utbyggnaden av 5G kommer i större utsträckning än tidigare kunna påverka nätets funktionalitet och säkerhet över tid. Det har därför varit nödvändigt att ur ett säkerhetsperspektiv tänka på både hur näten byggs och vilka aktörer som involveras. ●

Åsa Ahl som arbetar
med säkerhetsskydd.

Så skyddas det mest skyddsvärda

Sverige är ett av världens mest digitaliserade och globaliserade länder. Men utvecklingen som i grunden är positiv, har också lett till att samhället har blivit mer sårbart. **Svenska företag och myndigheter är ständigt utsatta för olika angrepp.** Fler måste nu anmäla säkerhetshotande händelser till Säkerhetspolisen.

Riksdagen har beslutat om övergripande mål för totalförsvaret för åren 2021 till 2025. Där konstateras bland annat att ett väl fungerande säkerhetsskyddsarbete är grunden för hela totalförsvaret.

Skyddet av det mest skyddsvärda, de verksamheter som har betydelse för hur Sverige som land fungerar, är därför viktigare än någonsin. En avgörande del i arbetet är att myndigheter och företag gjort en analys av om och hur deras verksamhet har bärning på Sveriges säkerhet och hur den ska skyddas. Avsnaknad av eller ofullständig säkerhetsskyddsanalys är samtidigt den enskilt vanligaste bristen när det gäller säkerhetsskyddet i Sverige.

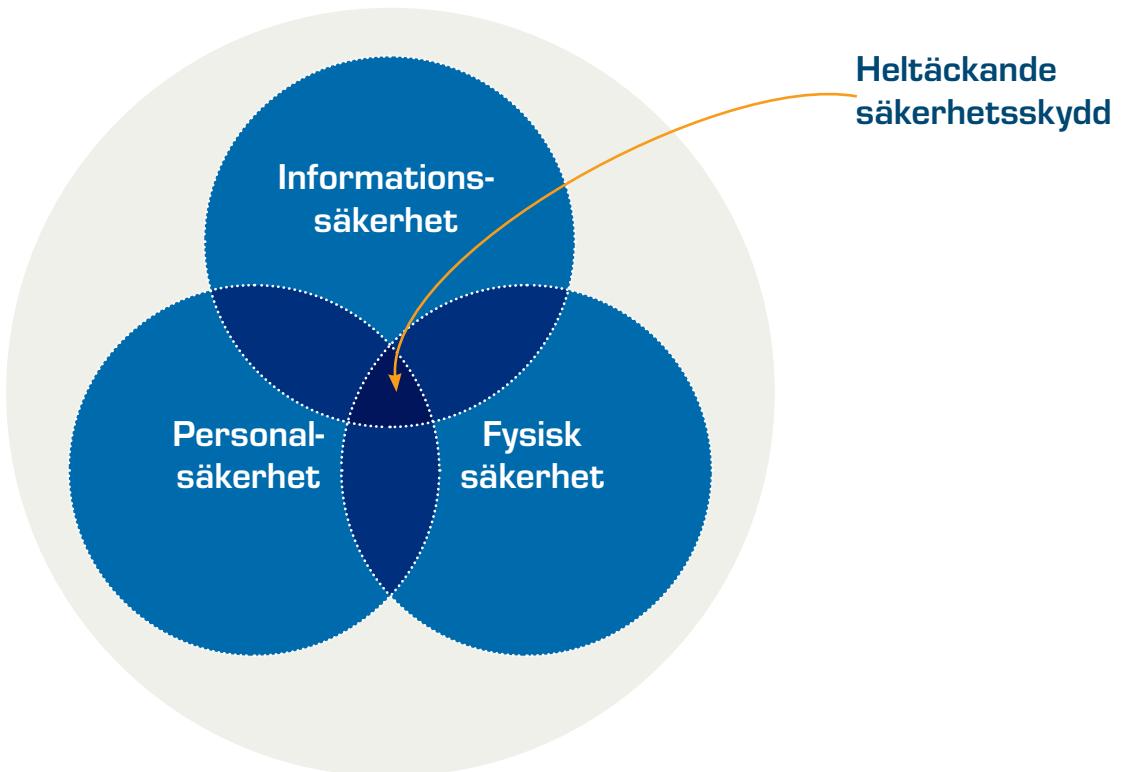
– De företag och myndigheter vi möter vill göra rätt och har också en större kunskap om säkerhetsskydd än tidigare. Men ofta tvingas de ägna sig åt att åtgärda akuta brister för att de inte

lagt ner tillräcklig tid och resurser på den grundläggande analysen kring om och i så fall vilken del av deras verksamhet som är säkerhetskänslig, säger Åsa Ahl, som arbetar med säkerhetsskydd vid Säkerhetspolisen.

»De företag och myndigheter vi möter vill göra rätt och har också en större kunskap om säkerhetsskydd än tidigare.«

konsekvenserna skulle bli för Sverige om hela eller en del av deras verksamhet drabbas av ett angrepp.

– Här handlar det om att sätta på sig säkerhetsskyddsglasögonen och noga kartlägga vad det egna företaget eller den egna myndigheten sysslar med och på vilket sätt en skada på enskilda delar av →

Det är bara när samtliga säkerhetsskyddsåtgärder samspelear och överlappar varandra som verksamheten har ett heltäckande skydd.

verksamheten kan påverka Sverige som land. Det är ett arbete som behöver ta tid, involvera samtliga verksamhetsområden och vara prioriterat av ledningen.

En av de sektorer som Säkerhetspolisen under året bistått med säkerhetsskyddsråd är universitet och högskolor. Den fria forskningen och utbytet mellan lärosäten världen över är avgörande för en livskraftig forskning. Samtidigt har Säkerhetspolisen noterat att underrättelseverksamhet riktad mot universitet och högskolor intensifierats och att säkerhetsskyddsarbetet behöver tas på större allvar.

Internationellt finns ett underrättelsehot mot forskning och utveckling från Ryssland, Kina samt Iran. Rekryteringsförsök och försök till påverkan av forskare i Sverige är några av metoderna som används.

Det har också funnits en bristande kunskap om vad som är skyddsvärt inom forsknings- och utvecklingssektorn i kombination med ett

eftersatt säkerhetsskyddsarbete och ett flertal säkerhetshotande aktiviteter.

Säkerhetspolisen utövar tillsyn av företag som bedriver säkerhetskänslig verksamhet. Det kan handla om Sveriges energiförsörjning, vatten och livsmedel, finansiella system, skydd och säkerhet eller forskning och utveckling.

En tillsyn kan initieras av Säkerhetspolisen eller som en följd av en anmälan om säkerhetshotande händelser. Även om allt fler verksamheter faktiskt anmäler finns det fortfarande ett mörkertal och ett behov av att fler rapporterar till Säkerhetspolisen.

– Att fler verksamheter anmäler är viktigt både för att kunna vidta åtgärder för att skydda den skyddsvärda verksamheten, men också för att sätta in händelsen i ett större sammanhang. Kan man se liknande händelser hos andra verksamheter? Hur påverkar detta Sveriges samlade säkerhet, säger Åsa Ahl. ●

I vägledningarna finns konkreta råd och tips på samtliga delar i ett adekvat säkerhetsskydd. Finns på sakerhetspolisen.se

VERKSAMHETSMÅL

Säkerhetsskydd

Arbetet med säkerhetsskydd är långsiktigt och proaktivt. Det är en nödvändig investering som behöver få ta tid och resurser i anspråk. **Alla behöver vara med och bidra för att skydda det allra mest skyddsvärda.**

Som tillsynsmyndighet ansvarar Säkerhetspolisen för att bedriva tillsyn av säkerhetskänslig verksamhet. Säkerhetspolisen arbetar också med att på olika sätt stödja och informera de verksamheter som berörs av lagstiftningen. Det sker bland annat i form av utbildningar och vägledning.

Samråd

I vissa fall finns en skyldighet att genomföra samråd med Säkerhetspolisen, till exempel vid vissa säkerhetsskyddade upphandlingar eller förändringar i informationssystem. Syftet är att kvalitetssäkra att verksamhetsutövaren har vidtagit tillräckliga säkerhetsskyddsåtgärder givet aktuellt skyddsvärde.

När samrådet är färdigt lämnar Säkerhetspolisen ett yttrande som verksamhetsutövaren har att ta ställning till inför beslut.

Exempel på frågor i en säkerhetsskyddsanalys:

- Har man identifierat rätt befattningar för placering i säkerhetsklass?
- Säkerhetsprövas och utbildas de medarbetare som berörs av den säkerhetsskyddskänsliga verksamheten?
- Har man klassificerat sin information?
- Finns adekvata behörighetsstyrningar i system och fysiska utrymmen?
- Följer man upp kravställning på säkerhetsskydd för skyddsvärden som är utkontrakterade?

Rapportera vid misstanke eller incident

Vid vissa typer av incidenter är de verksamheter som omfattas av säkerhetsskyddslagen skyldiga att göra en anmälan till Säkerhetspolisen.

Skyldighet att anmäla gäller:

- om en säkerhetsskyddsklassificerad uppgift kan ha röjts
- vid vissa IT-incidenter i informationsystem som har betydelse för säkerhetskänslig verksamhet
- vid kännedom eller misstanke om någon annan allvarlig säkerhetshotande verksamhet

Säkerhetsskyddet behöver stärkas

Arbetet med säkerhetsskydd är fortfarande otillräckligt i många svenska myndigheter, företag och organisationer. Kändedomen om hoten har ökat – men kompetens och resurser saknas.

Under 2020 har Säkerhetspolisen intensifierat sin tillsynsverksamhet och inlett mer än dubbelt så många tillsyner som åren innan. Tillsynerna har främst fokuserat på ledning och styrning av säkerhetsskyddsarbetet och på säkerhetsskyddsanalys. Prioriteringen har legat på de verksamheter som bedriver så kallad särskilt säkerhetskänslig verksamhet, alltså de verksamheter där konsekvenserna av ett angrepp skulle innehåra allvarlig, eller synnerligen allvarlig, skada för Sveriges säkerhet.

Att det brister i säkerhetsskyddet beror ofta på otillräckliga resurser. Kompetensförsörjningen på

området har inte utvecklats i takt med behovet och resurserna prioriteras till andra delar av verksamheten. I många fall saknas även, uttalat i centrala styrdokument, ett uppdrag att arbeta med säkerhetsskydd. De brister som Säkerhetspolisen ser finns redan i säkerhetsskyddsanalysen och i synnerhet i den del som berör identifiering och bedömning av skyddsvärden. I Säkerhetspolisens vägledning om säkerhetsskyddsanalys finns därför ett särskilt avsnitt om hur en verksamhet kan ta sig an arbetet med bedömning av skyddsvärden.

En annan del med brister är styrning och ledning. I tillsynerna framkommer att frågan om säkerhetsskydd ofta saknas i verksamhetens högsta ledning.

En tillsyn syftar till att kontrollera att den som bedriver verksamhet av betydelse för Sveriges säkerhet har ett adekvat säkerhetsskydd som motsvarar lagstiftningens krav. Tillsynen kan bestå i genomgång av dokumentation, intervjuer med de personer i verksamheten som ansvarar för skyddet och att identifiera sårbarheter i verksamhetens IT-system. En tillsyn innehåller även en bedömning framåt av hur väl rustad en verksamhet är för att upprätthålla ett systematiskt arbete med säkerhetsskydd på sikt.

Genom en tillsyn får verksamheten möjlighet att genomlysa sitt säkerhetsskyddsarbete på ett strukturerat sätt, något som kan vara svårt att genomföra på egen hand. Verksamheten ansvarar sedan för att åtgärda de eventuella brister som upptäcks. I flera fall innebär en tillsyn från Säkerhetspolisen att flera delar av verksamheten involveras i säkerhetsskyddsarbetet, vilket kan vara positivt för den generella säkerhetskulturen. ●

Fem steg i en säkerhetsskyddsanalys

Alla som bedriver säkerhetskänslig verksamhet, såväl företag som myndigheter, är skyldiga att utreda behovet av säkerhetsskydd. Säkerhetsskyddsanalysen är en helt avgörande del av detta. Analysen ska svara på vad som ska skyddas, mot vad det ska skyddas och hur det ska gå till. Säkerhetspolisens modell för att ta fram en säkerhetsskyddsanalys består av fem steg.

1 Vilken verksamhet ska analysen genomföras på?

Arbetet inleds med en övergripande beskrivning av verksamheten. På så sätt tydliggörs vilken verksamhet säkerhetsskyddsanalysen ska genomföras på.

2 Vilka skyddsvärden finns i verksamheten?

Nästa steg är att identifiera skyddsvärden. Ett skyddsvärde kan till exempel vara säkerhetsskyddsklassificerade uppgifter eller en anläggning som, om den utsätts för en antagonistisk handling, kan innebära skada för Sveriges säkerhet. När skyddsvärdena identifieras ska en bedömning göras av vilka konsekvenser det skulle få för Sveriges säkerhet om respektive skyddsvärde skulle röjas, göras otillgängligt eller otillbörligen ändras.

3 Vilka säkerhetshot finns?

För att kunna dimensionera säkerhetsskyddet behöver man ta ställning till vad säkerhetsskyddet ska skydda mot. För att besvara det ska verksamhetsutövaren, utifrån Säkerhetspolisens hotbild och egna identifierade hot, bedöma hur hotet kan påverka den säkerhetskänsliga verksamheten.

4 Vilka sårbarheter finns?

Sårbarheterna bör identifieras övergripande för verksamheten i sig och även mer specifikt för respektive skyddsvärde. Vilka sårbarheter skulle kunna utnyttjas för att komma åt verksamhetens skyddsvärden med de medel som de aktörer som beskrivs i hotbilden har tillgång till?

5 Vilka säkerhetsskyddsåtgärder ska vidtas?

Slutligen ska en beskrivning av vilka säkerhetsskyddsåtgärder som behöver vidtas i relation till hot och sårbarheter göras. Åtgärderna sammanställs i en säkerhetsskyddsplan där det även framgår när de ska vidtas och hur ansvarsfördelningen ser ut.

Läs mer

På Säkerhetspolisens webbplats finns vägledningen i säkerhetsskyddsanalys. Där finns även mer information om säkerhetsskydd och ytterligare vägledningar inom de olika delarna av säkerhetsskyddet.
sakerhetspolisen.se

Säkerhetsprövning och registerkontroll

När en rekrytering till en säkerhetsklassad tjänst ska göras, genomför den rekryterande myndigheten eller verksamheten en säkerhetsprövning. Syftet är att ta reda på om personen från säkerhetssynpunkt är lämplig, pålitlig och lojal. Det är alltid den rekryterande verksamheten som ansvarar för säkerhetsprövningen och beslutar om anställning.

Säkerhetsprövningen består av en grundutredning där intervjuer, kontroller av intyg, betyg och referenstagning ingår. Säkerhetsprövningen behöver sedan följas upp med fortlöpande kontakt och samtal för fördjupad personkändedom.

Även när en anställning avslutas behöver samtal hållas för att säkerställa att personen kan antas fortsätta vara lojal mot de intressen som omfattas av säkerhetsskydd. Tystnadsplikten förblir även efter att personen har slutat.

Registerkontrollen är en del av säkerhetsprövningen.

I Säkerhetspolisens registerkontroll hämtas uppgifter från bland annat misstankeregistret och belastningsregistret. I de fall där det framkommer uppgifter om personen som kontrolleras beslutar Registerkontrolldelegationen vid Säkerhets- och integritetsskyddsnämnden (SIN) om informationen ska lämnas ut till den rekryterande verksamheten.

134 639
registerkontroller
genomförde Säkerhetspolisen under 2020.

VERKSAMHETSMRÅDE

Kontraspionage

Kontraspionage innebär att förebygga och avslöja spioneri och annan olovlig underrättelseverksamhet som kan rikta sig mot Sverige och svenska intressen utomlands samt mot utländska intressen i landet och mot flyktingar.

Så fungerar spionage

Så gott som alla länder bedriver underrättelseverksamhet, som i vissa fall kallas spionage. Spionage är en maktkamp mellan stater, med syftet att ge det egena landet ett makt- och kunskapsövertag – för att vinna politiska, ekonomiska, militära eller andra fördelar och vid behov påverka andra stater. Många länder bedriver spionage i och mot Sverige eller svenska mål utomlands. Detta görs för att få tillgång till information och teknologi.

Främmande makts metoder:

- öppna källor
- signalspaning
- cyberspionage mot skyddsvärda verksamheter i syfte att stjäla information eller att förbereda sabotage
- flyg- och satellitspaning
- traditionell personbaserad inhämtning

Uppdrag

Kontraspionagets syfte är att förebygga, förhindra och upptäcka samt utreda och beivra brott mot Sveriges säkerhet. Kontraspionage omfattar inhämtning av underrättelser och bedömning av det utländska spionaget. Detta arbete skapar underlag för olika typer av åtgärder för att motverka det säkerhetshotande spionaget.

Ett sätt är att systematiskt följa upp de kända underrättelsehoten, alltså de länder som Säkerheitspolisen av erfarenhet vet spionerar i eller mot Sverige.

Ett annat sätt är att leta efter de okända hoten. Säkerheitspolisen identifierar då de skyddsvärda verksamheter i samhället som skulle kunna vara föremål för intresse från andra länders underrättelsetjänster. Genom att varsko personer som arbetar i dessa verksamheter om underrättelsehotet minskas sårbarheten, vilket medför ett ökat skydd för den berörda verksamheten.

Samarbete

- Inom ramen för Säkerheitspolisens säkerhetsskyddsarbete ger vi svenska myndigheter och organisationer, som hanterar hemliga uppgifter, råd om hur de ska skydda sin verksamhet. Myndigheterna i sin tur informerar Säkerheitspolisen om underrättelseverksamhet som riktas mot deras verksamhet eller personal.
- I underrättelsearbetet finns ett nära samarbete med Polismyndigheten och de fyra försvarsunderrättelsemyndigheterna: Försvarsmaterielverket (FMV), Försvarsradiostiftelsen (FRA), Militära underrättelse- och säkerhetstjänsten (Must) och Totalförsvarets forskningsinstitut (FOI).
- Internationellt samarbete med andra säkerhets- och underrättelsetjänster. För att underlätta samarbetet finns sambandsmän stationerade utomlands.
- Multilateralt samarbete mellan Europas säkerhetstjänster.

Från Sverige försöker länder anskaffa produkter och kunskap för såväl tillverkning som utveckling.

UPPDAG

Icke-spridning

En rad kritiska produkter anskaffas illegalt i Sverige varje år, för att föras över till andra ländernas **massförstörelsevapenprogram**. Säkerheitspolisens uppdrag är att motverka att detta sker.

Uppdrag

Sverige förespråkar att begränsa tillgång till och vidare spridning av massförstörelsevapen. Detta innebär att Sverige har till uppgift att förhindra att produkter och kunskap förs ut ur landet och vidare till andra stater. I Säkerheitspolisens uppdrag ingår även att förhindra att obehöriga icke-statliga aktörer kommer över kemiska, biologiska, radio- logiska eller nukleära ämnen (CBRN).

Varför sker brotten i Sverige?

Sverige har ett öppet forskningsklimat och stort kunnande vilket gynnar och bidrar till att landet har en framstående position. Sveriges internationella utbyte är övervägande positivt, men eftersom spets-teknologi och spets-kompetens även kan användas i militärt syfte behöver vi vara uppmärksamma på vilka som får tillgång till den.

Samarbete

Säkerheitspolisen samarbetar med andra myndigheter som Försvarsmakten, Inspektionen för strategiska produkter, Totalförsvarets forskningsinstitut, Tullverket och Strålsäkerhetsmyndigheten.

Säkerheitspolisen deltar även i det internationella arbetet för att förhindra att kunskap eller produkter förs ut från eller via Sverige.

Målet

Att förhindra att svenska företag och lärosäten medvetet eller omedvetet bidrar till andra ländernas massförstörelsevapenprogram.

Hur förhindras brotten?

Säkerheitspolisen har en aktiv dialog med företag, lärosäten och myndigheter som har produkter, teknologi eller kunskap av betydelse för utvecklingen av massförstörelsevapen.

Säkerheitspolisen besöker företag, mässor, branschorganisationer och lärosäten i syfte att minska risken att dessa blir inblandade i anskaffning till program för massförstörelsevapen. Ibland sker besöken tillsammans med Inspektionen för strategiska produkter.

Massförstörelsevapen

avser kärnvapen, biologiska och kemiska vapen samt vapenbärare som till exempel ballistiska robotar och kryssningsrobotar.

A dark blue background featuring a complex network graph composed of numerous small, semi-transparent blue dots connected by thin white lines, creating a sense of data connectivity and global reach.

Terrorism och extremism i en ny tid

Terrorism och andra ideologiskt motiverade brott är ett hot mot demokratin. Säkerhetspolisen arbetar dygnet runt, året om, med att upptäcka och förhindra dessa brott – för att se till att det som inte får hänta, inte heller händer.

Gränser suddas ut i **extremistmiljöer**

Under 2020 bröts trenden när antalet genomförda attentat i västvärlden åter igen ökade. **Attentat som skett i andra delar av världen påverkar även extremistmiljöerna i Sverige**, då alla tre extremistmiljöer ser sig i ett internationellt sammanhang, där de stöttar idéer och ideologier snarare än en viss organisation.

Ahn-Za Hagström,
senior analytiker inom
kontraterrorism och
förfatningsskydd.

Sedan 2017 har det skett en minskning av antalet genomförda terrorattentat i västvärlden. Den trenden har brutits under 2020. Det sammantagna terrorhotet mot Sverige ligger kvar på en förhöjd nivå. Det innebär att ett terrorattentat kan inträffa i Sverige. Säkerhetspolisen bedömer i nuläget att attentatshotet från den våldsbejakande högerextrema miljön är på samma nivå som det från den våldsbejakande islamistiska extremistmiljön. Det främsta attentatshotet bedöms komma från ensamagerande personer som utöver en ideologisk drivkraft, kan ha personliga skäl till sitt agerande. Ett attentat skulle sannolikt genomföras med ganska enkla medel.

Men hotet mot demokratin består av mer än attentatshot. Säkerhetspolisen gör löpande bedömningar av de olika företeelser som kan påverka hotbilden. Denna hotbild är komplex och handlar om vad eller vem hotet är riktat mot, hur hotet ser ut och när ett attentat skulle kunna ske. Samtliga tre våldsbejakande extremistmiljöer som Säkerhetspolisen följer, den våldsbejakande högerextremistiska, den våldsbejakande vänsterextremistiska, och den den våldsbejakande islamistiska miljön bedriver författningshotande verksamhet. Det utgör ett hot mot demokratin och hindrar individer från att utöva sina demokratiska fri- och rättigheter. Brott som begås systematiskt och återkommande i syfte att ändra samhällsordningen är allvarliga och av intresse för Säkerhetspolisen. Det kan handla om systematiskt våld eller hot och trakasserier mot politiker, journalister och myndighetsföreträdare.

– Genom att begå dessa brott är extremistmiljöerna ute efter att minska förtroendet för samhället och för politikerna, säger Ahn-Za Hagström, senior analytiker vid Säkerhetspolisen.

Inom samtliga tre extremistmiljöer ser Säkerhetspolisen individer som utgör ett hot på lång sikt mot Sverige genom att de ägnar sig åt olika typer av stödverksamhet som till exempel

finansiering av terrorverksamhet, radikalisering och rekrytering. Stödverksamheten ökar tillväxten och handlingsutrymmet för personer inom våldsbejakande extremistmiljöer, vilket i sin tur påverkar attentatshotet.

Precis som hotbilden är komplex är även de olika extremistmiljöerna komplexa. Inom varje extremistmiljö finns individer, grupper, nätförbund och organisationer. Säkerhetspolisens bedömning är att de som är mest benägna att begå attentat eller andra grova våldsbrott är ensamagerande gärningspersoner i utkanterna av extremistmiljöerna.

En tendens som Säkerhetspolisen ser hos de tre extremistmiljöerna är att de alla ser sig i ett internationellt sammanhang, där de stöttar idéer och ideologier snarare än en viss organisation.

Digitaliseringen har gjort extremistmiljöerna globala och tillgängliga för fler. Nya digitala plattformar ger helt andra förutsättningar för kommunikation och möjligheter att hitta likasinnade. Ensamagerande gärningspersoner i Sverige kan i många fall ha haft stöd i form av instruktioner, tips och inspiration från andra någonstans i världen, även om de begår attentaten lokalt och på egen hand.

Numera är uppmaningen ofta ”gör vad du kan med de medel som står till buds”, vilket gör att tillvägagångssättet är enklare än tidigare, och samtidigt svårare för säkerhetstjänsterna att upptäcka och kartlägga.

– Tidigare behövde gärningspersonerna först kanske skaffa vapen eller sprängmedel och ha kontakter med varandra. Därför var det lättare att upptäcka sådana planer. Nu är instruktionen att använda det man har och det kan handla om allt ifrån kökskniven till att ta en bil och köra in i en folkmassa. Dessutom är det enklare att hitta instruktioner på nätet för att till exempel tillverka sprängmedel.

Säkerhetspolisen är inte intresserad av om en →

»Terrorattentat och andra våldsbrott kan också ses som en kommunikationsmetod.»

Steg för steg formas en ensamagerande terrorist. Känslor av ensamhet och isolering kan leda till att personer lockas till extremistmiljöer, och de hittar lätt inspiration på internet.

»Människor kliver in i extremistmiljöerna av olika skäl, och de behöver inte från början stämma in i den våldsbejakande ideologin helt och hållt.»

åsikt i sig är extrem eller radikal. Det är kärnan i demokratin att man får tycka vad man vill. Det som Säkerhetspolisen är intresserad av, utifrån uppdraget att skydda demokratin, är om någon är extrem eller radikaliseras i den bemärkelsen att personen anser att brott är en nödvändig metod för att förändra samhällsordningen. Att personen har en avsikt och förmåga att begå brott utifrån sin ideologi.

– Människor kliver in i extremistmiljöerna av olika skäl, och de behöver inte från början stämma in i den våldsbejakande ideologin helt och hållt. De kan sakna en gemenskap, ett sammanhang eller tillhörighet, och hittar då några delar i en rörelse som lockar. Det kan vara så att övertygelsen för den våldsbejakande ideologin kommer i ett senare skede.

De individer som inte tydligt ingår i en extremistmiljö, men som på olika sätt sympatiserar med dessa eller har samma världsbild, påverkas och formas av budskap på internet som normaliseras och förespråkar våld.

– En utveckling som Säkerhetspolisen ser är att gränsen mellan våldsbejakande högerextremism och ickevåldsbejakande högerextremism blir allt mer diffus. Jargongen inom den ickevåldsbejakande högerextrema miljön närmrar sig den våldsbejakande. Skämt och memes med uppmaningar till och glorifiering av attentat är allt mer förekommande.

Säkerhetspolisen ser också en fortsatt utveckling där olika drivkrafter sätts samman till en personlig ideologi. Individer i eller i utkanten av extremistmiljöerna kan påverkas av exempelvis radikalnationalism, racism och främlingsfientlighet, antisemitism, utanförskap, segregation, kvinnohat eller politikerförakt. Även djurrättsaktivism, klimataktivism, HBTQI-frågor, jämställdhet och jämlikhet kan få individer i eller i utkanten av extremistmiljöerna att agera.

Måltavlorna för ideologiskt motiverade brott varierar beroende på vad individerna eller grupperna vill uppnå. I vissa fall är de ute efter att åsamka så stor fysisk skada som möjligt och vill då skada och

döda så många som möjligt. Måltavlorna kan till exempel vara marknader, konserter, shoppingcenter eller turiststråk. Den här typen av attentat är inte lika vanliga som de attentat som sker mot symboliska måltavlor. Ett attentat mot en moské, kyrka, synagoga, föreningslokal eller liknande kan få stor skräckseleffekt och leda till att personer inte vågar utöva sin tro, visa sin sexuella läggning eller engagera sig i vissa politiska frågor.

– Terrorattentat och andra våldsbrott kan också ses som en kommunikationsmetod. Genom att angripa olika måltavlor vill man nå ut med budskap till olika målgrupper. Det kan handla om att sprida rädsla hos en folkgrupp eller att inspirera och uppmuntra likasinnade till att själva begå attentat, att göra det man kan med de medel som står till buds.

Säkerhetspolisens bedömning är att det finns ett ökat intresse för ekofascism och miljö- och djurrättsfrågor bland våldsbejakande högerextremister i Sverige och runtom i Europa. Klimatkrisen skylls på den ökade invandringen, jordens överbefolkning och politikers bristande handlingskraft i frågan. Ideologin grundar sig i nationalism, antisemitism och accelerationism, det vill säga övertygelsen att samhället behöver kollapsa i en snabbare takt genom mer radikala metoder. De som förespråkar accelerationism menar att terrorattentat är nödvändiga för att påskynda samhällets kollaps för att en ny världsordning ska kunna etableras.

Likaså utnyttjas samhällskriser av extremistmiljöer för att polarisera och öka misstron mot samhället eller delar av samhället. Den pågående pandemin är inget undantag utan en omständighet som alla tre extremistmiljöer som Säkerhetspolisen följer använder i sin propaganda. De drar paralleller till sina ideologier och skyller pandemins konsekvenser på staten, myndigheter eller andra delar av samhället. Detta bedöms fortsätta även när smittspridningen minskar. Att analysera och följa aktiviteterna från extremistmiljöerna kopplat till pandemin är komplext och kommer att pågå under en längre tid. ●

Insatser nu förhindrar framtida attentat

Tillväxten i de våldsbejakande extremistmiljöerna är ett allvarligt hot. **Polarisering och utanförskap bidrar till att förstärka problemet.** Det konstaterar Fredrik Hallström och Susanna Trehörning, enhetschef respektive biträdande enhetschef, för Säkerhetspolisens arbete med kontraterrorism och författningskydd.

Polariseringen i samhället bidrar till miljöernas tillväxt och ökar därmed handlingsutrymmet för våldsbejakande handlingar.

För att möta hotet från extremistmiljöerna räcker det inte med att arbeta med attentats-hot. Ett bredare grepp måste tas kring den radikalisering, rekrytering och finansiering som möjliggör hot mot Sveriges demokrati. Att stoppa tillväxten i extremistmiljöerna är hela samhällets ansvar. Skola, kommun och andra myndigheter har en viktig roll i det förebyggande arbetet. Regeringen har tagit fram en strategi för att förebygga, förhindra och försvåra terrorism och våldsbejakande extremism. Den behöver hela samhället arbeta mer med. De verktyg som finns behöver nu användas i större utsträckning.

– Är någon utanför så måste man bli involverad, där har flera samhällsaktörer ett ansvar att till exempel fånga upp de barn som inte går i skolan, som är isolerade från den sociala gemenskapen och som riskerar att dras in i en extremistmiljö. Goda krafter i samhället behöver kliva fram, inte minst goda manliga förebilder, och erbjuda något annat än våldsbejakande extremism, säger Susanna Trehörning.

Fredrik Hallström fortsätter:

– Det behöver också ske ett arbete mot den institutionalisering som skett inom den våldsbejakande extremismen där radikalisering, rekrytering och finansiering sker genom bolag, stiftelser

och föreningar som omsätter många miljoner i statliga medel.

Säkerhetspolisen ser i sitt operativa arbete att det finns individer med koppling till våldsbejakande extremism som är aktiva i organisationer som tar emot offentliga medel. Omfattningen av det offentliga stödet till organisationer med kopplingar till våldsbejakande extremistmiljöer är svårt att uppskatta på grund av bristen på transparens i systemet, men uppgår till hundratals miljoner kronor.

– Vi ser att offentliga medel delas ut till organisationer som på ytan kanske är legitima, men där till exempel individer som återvänt från konfliktområden bedriver verksamhet som stödjer våldsbejakande extremism. Pengar kan exempelvis skickas utomlands för att stötta terrororganisationer, användas till att bjuda in radikala föreläsare eller till annan odemokratisk verksamhet. Staten och kommunerna ska inte finansiera verksamheter som inte uppfyller demokrativillkoren, demokrativillkoren måste betyda något, säger Fredrik Hallström.

För att ta reda på om organisationerna uppfyller demokrativillkoren krävs djupare analys. Därför anser Säkerhetspolisen att det är viktigt att inrätta ett kunskapscentrum som stöttar myndigheter med kunskap i bedömningar av organisationer, aktörer, extremism och antidemokratiska miljöer som mottar offentliga medel genom bidrag från staten eller kommunerna. Historiskt

sett är det här ett problem i samtliga tre extremistmiljöer som Säkerhetspolisen följer, men just nu är problemet störst i den våldsbejakande islamistiska miljön.

Säkerhetspolisen har tillsammans med andra myndigheter bidragit till att fem utbildningsverksamheter har stängts ned under 2020. Ett antal utbildningsverksamheter som har stått under inflytande av tongivande personer inom den våldsbejakande islamistiska miljön har identifierats. Flertalet bedöms ha haft ett långsiktigt mål att segregera, rekrytera och radikalisera barn och unga. Stängningarna har stoppat tiotals miljoner kronor i ersättning till verksamheterna och dess huvudmän. Stängningarna har också inneburit att barn och ungdomar inte i samma grad riskerar att

påverkas av personer som verkar för eller sympatiserar med våldsbejakande islamism.

– Det finns ett antidemokratiskt perspektiv i de här skolverksamheterna och det finns en risk för att skolan blir en plattform för radikalisering, säger Fredrik Hallström.

Under 2020 återvände en handfull personer från tidigare konfliktområden i Syrien och Irak. Det är inte någon homogen grupp människor som återvänder. Majoriteten bedöms vara fortsatt radikalisade och påverkade av upplevelserna i konfliktområdena, medan andra inte är det. Det krävs därför individuella bedömningar av avsikt och förmåga, såväl vid återvändandet som efteråt. Det är viktigt att inte fokusera enbart på de individer som återvänt, utan även komma ihåg →

Fredrik Hallström, enhetschef, och Susanna Trehörning, biträdande enhetschef, för Säkerhetspolisens arbete med kontraterrorism och författningsskydd.

att miljöerna som individerna reste ifrån finns kvar. Där finns grogrund för fortsatt extremism. Dessa miljöer har fortsatt växa och ökat risken för radikalisering. Och även här krävs det insatser från flera olika myndigheter.

– Det är inte längre bara Säkerheitspolisen som fångar upp återvändare. Nu är bland annat Polismyndigheten, Migrationsverket och socialtjänsten med på ett annat sätt än tidigare, säger Susanna Trehörning.

Det finns sedan en tid tillbaka en upparbetad samverkan mellan flera myndigheter gällande personer som återvänder från konfliktområden. Där ingår bland andra Center mot våldsbejakande extremism (CVE), Migrationsverket, Polismyndigheten, Skolverket, Socialstyrelsen, Sveriges kommuner och regioner (SKR), Säkerheitspolisen och Åklagarmyndigheten. Kommuner som kan komma att involveras i mottagandet av de som återvänder är förberedda för detta och om det finns barn med i bilden görs orosanmälningar till socialtjänsten.

– Olika myndigheter har olika verktyg och därför är det viktigt att fler är engagerade. CVE har haft en central och viktig roll, och de har gjort ett bra jobb med att hålla ihop arbetet och samordna med berörda kommuner, säger Fredrik Hallström.

Utöver att resandelagstiftningen endast berör ett färlit personer som rest till konfliktområden efter 1 april 2016, är det svårt att säkra tillräckligt med bevisning från instabila konfliktområden för att styrka att någon faktiskt har begått brott. Det

är inte heller generellt förbjudet enligt nuvarande lagstiftning att resa utomlands för att få träning i till exempel strid och vapenhantering. Även det är ett problem då det påverkar extremistmiljöernas förmåga att begå terrorattentat i Sverige. Precis som personer inom den våldsbejakande islamistiska miljön, som under åren rest till andra länder för att delta i träning eller strid, finns det inom den våldsbejakande högerextremistiska miljön liknande tendenser att öka den egna förmågan.

– Det finns länder som har väckt svenska högerextremisters intresse, säger Fredrik Hallström.

Säkerheitspolisen ser att personer inom de våldsbejakande extremistmiljöerna utnyttjar luckor i svensk lagstiftning på andra områden och ofta begår även andra brott än ideologiskt motiverade brott. Det kan handla om organiserad brottslighet och systematiskt missbruk av välfärdssystemet.

– All den brottslighet de begår – stöld, häleri, bedrägeri, bidragsbrott och så vidare – genererar handlingsutrymme för tongivande individer, nätverk och grupper inom de våldsbejakande extremistiska miljöerna. Det är därför samarbetet med Polismyndigheten har intensifierats och vi arbetar närmare tillsammans än vad vi någonsin gjort, säger Fredrik Hallström.

– Från Säkerheitspolisens sida vill vi att det ska vara svårt att ha Sverige som bas när man vill stödja terrorverksamhet. Det är det vi jobbar för i våra operationer. Ju mer vi stör extremistmiljöerna, ju mer vi begränsar deras ekonomiska flöden, desto svårare har de här personerna att bedriva stödverksamhet, säger Susanna Trehörning.

Säkerheitspolisen lägger ner mycket resurser på att identifiera och bedöma personer som utgör ett säkerhetshot mot Sverige. Ungefär 200 av dem har fått ett utvisningsbeslut, men endast en tredjedel av de besluten har gått att verkställa på grund av verkställighetshinder. Det innebär att en del av de personer som Säkerheitspolisen bedömer utgör ett säkerhetshot fortfarande befinner sig i Sverige och kan ägna sig åt säkerhetshotande verksamhet.

– Det är ett stort problem. Vi kan inte bara strunta i personer som utgör ett säkerhetshot för att utvisningsbeslutet inte går att verkställa, säger Susanna Trehörning.

– Det påverkar Säkerheitspolisens effektivitet, att vi behöver fortsätta lägga tid och resurser på att bedöma och rikta hotreducerande åtgärder mot de här personerna. Så länge de är kvar i landet kan de bedriva skadlig verksamhet, säger Fredrik Hallström. ●

Resande till konfliktområden eller stridssträningsläger – och de som återvänder

Sedan 2012 har omkring 300 personer rest från Sverige till konfliktområden för att ansluta sig till en terrororganisation, tränas för strid eller ingå i ett stridande förband. De flesta har rest till konfliktområden i Mellanöstern. Omkring hälften av dem har återvänt till Sverige. Säkerheitspolisen gör individuella bedömningar av samtliga individer som återvänder från konfliktområden eller stridssträningsläger utifrån deras avsikt och förmåga att begå brott.

Bedömningar görs utifrån uppföljning av varje individ och det hot som de kan utgöra. De som återvänder kan ha fått erfarenheter som har ökat deras förmåga eller stärkts i sin övertygelse att genomföra attentat. De kan också ha ökat sitt kontaktnät eller fått viss status bland andra våldsbejakande extremister, något som innebär att dessa i sin tur kan begå ideologiskt motiverade brott, påverka andra eller på andra sätt stödja terrorism.

UPPDRAF

Utlänningssärenden

Säkerhetspolisen bedömer om en person utgör ett hot.

Uppdrag att förhindra att personer som inte är svenska medborgare – och bedöms utgöra ett hot mot Sveriges säkerhet – uppehåller sig eller etablerar sig i Sverige.

Arbetet styrs av tre lagar:
Lagen om svenskt medborgarskap,
Lagen om särskild utlänningskontroll (LSU),
Utlänningsslagen.

Etablerat samarbete med Migrationsverket: Säkerhetspolisen är involverad i processen kring ärenden som gäller uppehållstillstånd och medborgarskap.

Säkerhetspolisen remissinstans till Migrationsverket

- Migrationsverket skickar ett **ärende på remiss** till Säkerhetspolisen.
- Säkerhetspolisen gör en bedömning om personen i fråga kan utgöra ett säkerhetshot och lämnar ett yttrande, ett så kallat **remissvar** till Migrationsverket. Om Säkerhetspolisen förordar att personen ska få avslag på sin ansökan av säkerhetsskäl lämnar Säkerhetspolisen en **erinran**.
- Migrationsverket fattar **beslut i ärendet**. Om Migrationsverket beslutar om avslag på en ansökan har den sökande rätt till att överklaga beslutet till Migrationsdomstolen. Om Säkerhetspolisen har lämnat en erinran i ärendet blir Säkerhetspolisen också part i en överklagandeprocess.

Säkerhetspolisen begär utvisning enligt LSU

- Säkerhetspolisen ansöker till Migrationsverket om utvisning av en person som bedöms utgöra ett säkerhetshot. I samband med ansökan kan Säkerhetspolisen sätta personen i förvar.
- Migrationsverket prövar ansökan om utvisning och fattar beslut om personen ska vara kvar i förvar eller ej. När Migrationsverket handlägger frågan om förvar och ansökan om utvisning får både den enskilde och Säkerhetspolisen yttra sig.
- Förvarsbeslut kan överklagas till Migrationsöverdomstolen. Förvarsbeslut omprövas löpande av Migrationsverket. Utvisningsbeslut överklagas till regeringen. Innan regeringen fattar beslut ska Migrationsöverdomstolen hålla förhandling i ärendet och yttra sig till exempel i frågan om det går att utvisa personen till ett visst land.

En utvisning får inte genomföras om verkställighetshinder föreligger

Om personen till exempel riskerar att förföljas eller utsättas för tortyr eller utomrättsliga straff i sitt hemland får utvisning inte genomföras.

I det fall ett utvisningsbeslut inte går att verkställa kan den enskilde åläggas anmälningsplikt. Det innebär att personen på vissa tider, ofta flera dagar i veckan, måste anmäla sig till polisen.

Insatserna mot de personer som inte går att utvisa anpassas i förhållande till det hot de bedöms utgöra och försvarar för dessa personer att bedriva en säkerhetshotande verksamhet. Även om personer inte kan utvisas just nu kan utvisning genomföras vid ett senare tillfälle om förutsättningarna ändras.

VERKSAMHETSMÅRÅDE

Kontraterrorism

Säkerhetspolisen förebygger och **förhindrar att terrorattentat och andra brott relaterade till terrorism begås i Sverige**. Det är brottslighet som syftar till att allvarligt skada Sverige som stat, injaga fruktan i befolkningen och destabilisera demokratin.

Uppdrag

Säkerhetspolisens uppgift är att förebygga och förhindra terrorverksamhet. Det kan röra sig om finansiering, logistiskt stöd, utbildning, rekrytering eller radikalisering. Underrättelsearbetet baseras på:

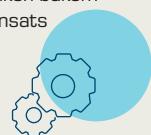
- information från olika källor, från allmänheten och samverkande parter
- fysisk spaning
- teknisk spaning

Terrorrelaterad brottslighet

- planering av attentat
- rekrytering
- logistiskt stöd till och finansiering av terrorgrupper
- spridande av våldsbudskap
- utbildning i strid eller tillverkning av sprängladdning

Samarbetet med Polismyndigheten

Det förebyggande arbetet har stor betydelse för att på sikt minska terrorhotet. Det kan Säkerhetspolisen inte göra på egen hand. För att komma åt grundproblematiken bakom terrorismen krävs en samlad insats och engagemang från hela samhället.

Svenska terrorlagar

1973	2002	2003	2010	2016	2020
------	------	------	------	------	------

Sveriges första terroristlag
antas av riksdagen.

Finansieringslagen
Lagen om straff för finansiering av särskilt allvarlig brottslighet i vissa fall träder i kraft.

Lagen om straff för terroristbrott,
en ny terroristbrottslag träder i kraft.

Rekryteringslagen
Lagen om straff för offentlig uppmaning, rekrytering och utbildning avseende terroristbrott, träder i kraft.

Rekryteringslagen skärps.
Omfattar nu även förbud mot terrorresor.

Rekryteringslagen skärps ytterligare.
Omfattar nu även samrôle med terroristorganisationer.

VERKSAMHETSMÖRÅDE

Förfatningsskydd

Säkerhetspolisen förebygger och förhindrar terrorism och andra ideologiskt motiverade brott som utgör ett säkerhetshot eller som hotar grundläggande demokratiska funktioner, oavsett om de bakomliggande orsakerna är religiösa eller politiska.

Uppdrag

Säkerhetspolisen fokuserar på brottsligheten, det vill säga de extrema metoder som extremistmiljöerna använder eller kan komma att använda. Att begå brott är inte acceptabelt, vilket syfte det än sägs ha.

- Grova våldsbrott som attentat och brott som i sig inte är så allvarliga men som begås systematiskt för att påverka politiker eller myndighetsföreträdare med anledning av den funktion de har i samhället.
- Brott som begås av individer som drivs av personliga skäl, och som med brottsliga metoder eller avsikter närmar sig företrädare för den centrala statsledningen. Det kan till exempel röra sig om en verklig eller upplevd oförrätt eller en föreställning om en personlig relation till någon av Säkerhetspolisens skyddspersoner.
- Hantera aktörer som utgör ett hot mot den statsledningen utan politiska eller religiösa motiv, dvs aktörer som utifrån första hand personliga skäl hotar våra politiker.

Extremistmiljöer

Individer, grupper, nätverk eller organisationer som hålls samman av en ideologi och som utifrån sin uppfattning om hur samhället bör se ut och fungera, begår, uppmanar eller förmår andra att begå eller förespråka brott för att uppnå sitt mål. Enligt dem krävs andra, mer direkta och radikala metoder, ofta våldsamma sådana, för att förändra samhället även om det innebär att andra mäniskors fri- och rättigheter kränks.

Ingen av extremistmiljöerna som Säkerhetspolisen följer bedöms för närvarande ha förmåga att ändra samhällsordningen.

Bred samverkan

Säkerhetspolisen delar med sig av kunskap till andra myndigheter och samhällsaktörer för att tidigt kunna upptäcka och reagera på olika företeelser som indikerar en avsikt att begå brott. Här är samarbetet inte minst med Polismyndigheten viktigt.

Livvakt med breddat uppdrag skyddar demokratin

Ett breddat hot mot Sverige innebär ett breddat uppdrag för Säkerhetspolisens liwakter. När samhället förändras måste olika hot kunna avvärgas för att centrala statsledningen ska kunna utföra sitt uppdrag under trygga och säkra former.

**»Inför varje arbetsinsats
sker noggranna förberedelser
inom personskyddet och
samverkan med andra
organisationer, både nationellt
och internationellt.»**

Uppdraget som livvakt

En livvakt på Säkerhetspolisen har det unika uppdraget att skydda den centrala statsledningen och därmed Sverige och demokratin. Uppdraget kräver **noggranna förberedelser och förmåga att snabbt kunna agera.**

den centrala statsledningen ingår statschefen, tronföljaren, talmannen, riksdagsledamöterna, statsministern, statsråden, statssekreterarna och kabinettssekreteraren. Säkerhetspolisens uppgift är att se till att skyddspersonerna kan genomföra sina uppdrag under trygga och säkra former. Skyddspersonerna ska kunna delta vid möten och sammankomster och inte minst kunna möta allmänheten. Livvakterna bidrar därmed till Säkerhetspolisens viktiga uppdrag att skydda Sverige och demokratin.

Livvakterna ingår i personskyddsverksamheten. Där finns också andra yrkesgrupper såsom administratörer, analytiker, handläggare, instruktörer, koordinatorer och säkerhetschaufförer.

Inför varje arbetsinsats sker noggranna förberedelser och samverkan med andra organisationer, både nationellt och internationellt.

Personskyddets uppdrag handlar bland annat om att förebygga och förhindra att en skyddsperson utsätts för våld eller hot om våld. Därför behöver en livvakt få en bild av vilka hot som finns mot skyddspersonen och planera för att undvika en del situationer. Skulle skyddspersonen ändå bli utsatt för ett fysiskt angrepp ska en livvakt kunna hantera det. Samhällets förändringar och inte minst det breddade hotet gör att

Säkerhetspolisen behöver dimensionera skyddet för att kunna möta flera olika hot riktade mot den centrala statsledningen.

Planeringen av en livvaktsinsats innebär ett nära samarbete med andra organisationer och myndigheter som verkar nära skyddspersonerna.

Samverkan sker med riksdagen, Regeringskansliet, Hovet och Polismyndigheten. Det är Polismyndigheten som står för distansskyddet medan Säkerhetspolisen ansvarar för den övergripande utformningen av personskyddet och för skyddet närmast skydds-personen. Inför internationella besök samverkar Säkerhetspolisen exempelvis med utländska ambassader i Sverige, svenska ambassader i utlandet och säkerhetstjänster i andra länder.

En livvakt möter i sitt arbete många människor i vitt skilda miljöer och det kräver mycket hög social kompetens. Det är också viktigt att en livvakt har gott omdöme med förmåga att snabbt värdera och bedöma situationer och vid behov kunna agera. En livvakt behöver alltid ligga steget före i tanke och handling. Kontinuerlig vidareutbildning och möjlighet att träna på olika situationer är naturliga delar i arbetet som livvakt. ●

»En livvakt behöver alltid ligga steget före i tanke och handling.»

**Eleverna i
livvaktsutbild-
ningen över
i verklighets-
trogna miljöer.**

Skyddspersonen i fokus

Ett breddat hot innebär ett breddat uppdrag för Säkerhetspolisens livvakter. Samtidigt finns de grundläggande kraven kvar – en livvakt vid Säkerhetspolisen ska vara beredd att agera med stor skicklighet och kort framförhållning. När blivande livvakter utbildas av Säkerhetspolisen lämnas ingenting åt slumpen.

Det är en kall och dimmig morgon i Sörentorp i Solna. På det så kallade Lagtorget, en fingerad stadsmiljö där poliser tränas, står de blivande livvakterna och lyssnar på sina instruktörer.

– Det är nu vi kommer att omsätta de teoretiska passen i realistiska övningar, säger instruktören Tomas.

De blivande livvakterna vet inte vad som kommer att häcka nu, bara att de kommer att utsättas för något som de en dag kan råka ut för på riktigt.

Under förmiddagen genomförs närmare tjugo korta och intensiva scenarieövningar. En instruktör spelar skyddsperson och livvakterna intar sina roller. Hur ska de ingripa om skyddspersonen överfalls i en livsmedelsbutik, på banken, i en restaurang eller på väg till jobbet? Och hur ska de agera om någon närmrar sig skydds-personen, för ner handen i fickan och tar fram en mobiltelefon, bara för att ta en selfie?

Allt repeteras noggrant och efter varje övning samlas livvakterna kring instruktörerna för en detaljerad genomgång. Om det behövs, tränas momentet igen.

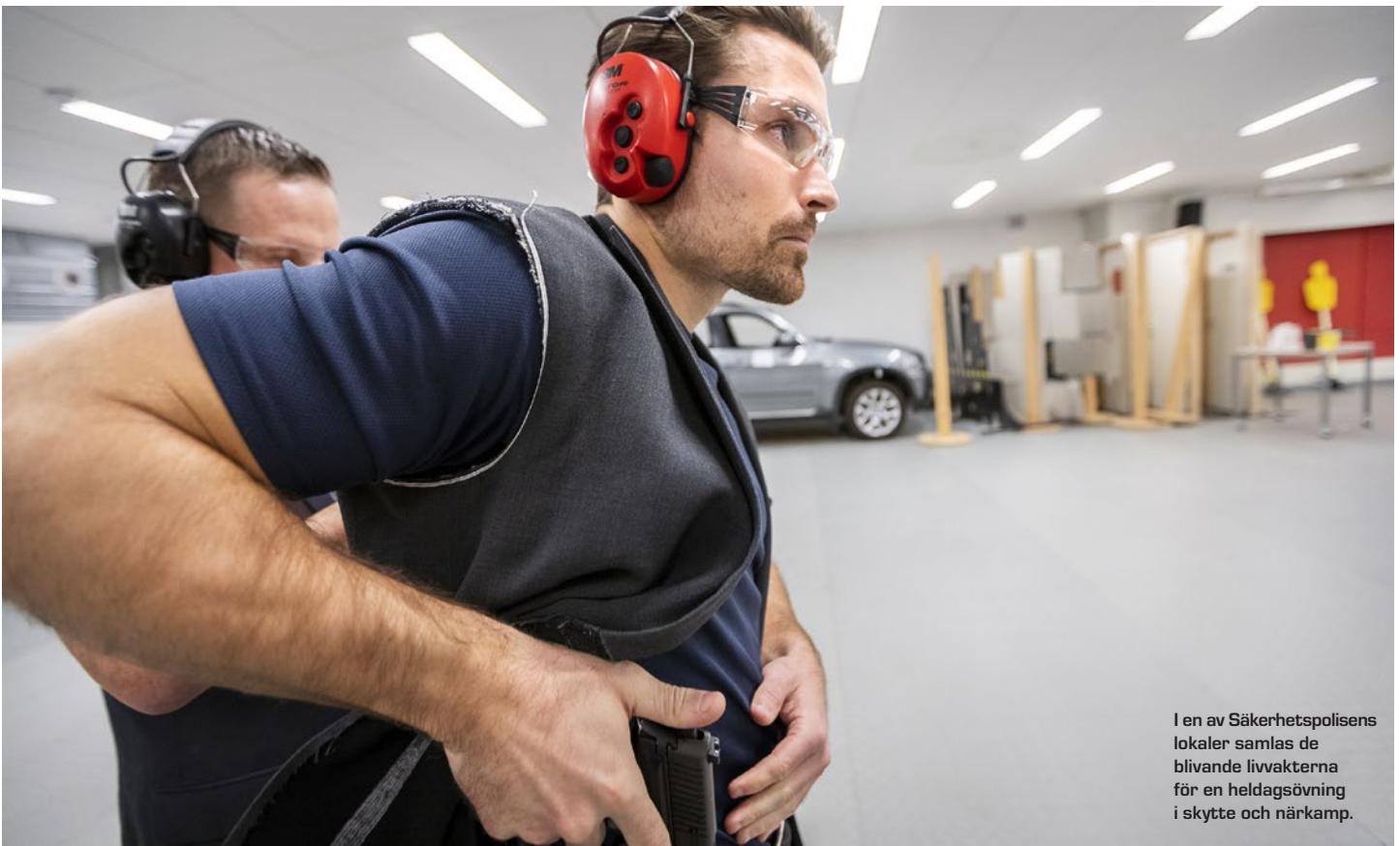
– Jag har själv upplevt en del av det som vi över här, säger Tomas. Det är inget påhitt. Det är hämtat ur en livvakts vardag.

En livvakt vet sällan hur arbetsdagen kommer att se ut och måste alltid vara redo att ställa om. Det är inte ovanligt att en skyddsperson bestämmer sig för ett spontant träningsspass.

– Vi lever med en packad ryggsäck i bilen, säger instruktören Greger. Vi vet aldrig var vi hamnar. Allt från kostym till badbyxor ska finnas med. Skyddspersonerna måste leva sina liv som de vill. →

På Djurgården i centrala Stockholm följer livvakterna sin skyddsperson som har lämnat kontoret för att jogga.

I en av Säkerheitspolisens lokaler samlas de blivande livvakterna för en heldagsövning i skytte och nätkamp.

Efter en snabb cykeltur genom norra Stockholm anländer skyddspersonen och två av livvakterna till gymmet. Livvakterna går in och kontrollerar utrymmet. Därefter håller de uppsikt utan att störa.

– Det måste finnas en balans mellan skyddspersonens integritet och skyddsbehovet. Vi måste respektera privatlivet samtidigt som vi måste vara beredda att stege från att ha koll till att skydda och ingripa, säger instruktören Jan.

Samtidigt på Djurgården i centrala Stockholm följer livvakterna sin skyddsperson som har lämnat kontoret för att jogga. De hade kort förberedelsetid på sig. För att kunna planera och utföra sitt uppdrag behövde livvakterna veta var löprundan skulle ske och om skyddspersonen skulle springa ensam eller med någon annan. Om det är en ny bekantskap behöver eventuellt speciella åtgärder vidtas.

Vid ett skjutfall faller skyddspersonen och förs snabbt i säkerhet. Den här gången är det bara en stukning. Även när livvakterna är klädda i träningskläder måste de bärta med sig samma utrustning som alltid. En av livvakterna binder om skadan medan den andre vaktar, anropar följebilen och Säkerheitspolisens ledningscentral.

För livvakter är träningen en del av jobbet. I en av Säkerheitspolisens lokaler samlas de blivande livvakterna för en heldagsövning i nätkamp. En instruktör spelar skyddsperson som åtföljs av en livvakt. De övriga agerar gärningsmän, denna gång mer handgripligt. Likt övningarna på Lagtorget genomförs ett antal scenarier där skyddspersonen ska föras i säkerhet.

– Vi måste ha full kontroll på helheten i en situation. Vi övar på att agera mot hotet och evakuera skyddspersonen säger Greger.

I en annan del av byggnaden förbereder instruktörerna Hans och Martin skjutbanan. Måltavlor hängs från taket och belysningen dämpas. En av de mest riskfyllda situationerna en livvakt kan hamna i är beskjutning på en tätbefolkad plats. När kaos uppstår måste livvakten agera mot hotet och evakuera sin skyddsperson.

– Motståndaren har oftast initiativet över tid, plats och eventuellt vapen. Då måste kontrollen över situationen tas tillbaka. Därför återkommer vi så ofta till att en blivande livvakt måste ha den förmågan, säger Martin. →

En stor del av en livvakts arbetstid består av förberedelser och planering inför en skyddsåtgärd. Beroende på insatsens omfattning kan fler delar av Säkerhetspolisens verksamhetsområden involveras. Eventuella hot mot en skyddsperson kartläggs av analytiker och resulterar i en så kallad hotbildsbedömning som livvakterna tar del av.

Vid utlandsresor kan en livvakt skickas till värdlandet i förväg för att, tillsammans med den lokala livvaktorganisationen, rekognosera platser som ska besökas och bedöma vilka praktiska åtgärder som behöver vidtas.

– Det kan man lära sig. Det som inte går att lära är rätt inställning. Det letar vi efter hos deltagarna, säger instruktören Jan.

Nyckelorden mod och stabilitet kombinerat med lyhördhet och hög social kompetens återkommer. Dessa egenskaper är bland annat grunden i såväl utbildningen som de kommande åren som aktiv livvakt. En livvakt ska vara beredd att hantera en hotfull situation och fatta obekväma beslut ofta under stark tidspress.

I en ombyggd hangar förbereder sig livvakterna för att träna en av de mest komplicerade delarna av sitt blivande yrke, ingripande i ett flygplan.

– Det är svårt att agera i en kabin. Utrymmet är smalt och passagerarna sitter nära varandra. Livvakten måste vara snabb. Vaksamhet och snabbhet är just det vi lägger fokus på här, säger Tomas.

Innan skyddspersonen går ombord har livvakten haft kontakt med flygpersonalen för att ta reda på hur kabinen är disponerad och var skyddspersonen ska sitta.

Det är inte bara skydd mot överfall som tränas. Livvakten måste även kunna verka vid till exempel brand, sjukdomsfall och nödevakuering.

Utbildningen är indelad i flera block, bland annat vapensystem, fordonshantering, nätkamp, sjukvård, uppträdande och taktil. De praktiska delarna är upplevelsebaserade. Livvakten ska känna igen sig från utbildningen när de möter vardagen.

Ett viktigt inslag i utbildningen och i livvakterns arbetsdag är återrapporteringen till huvudkontoret.

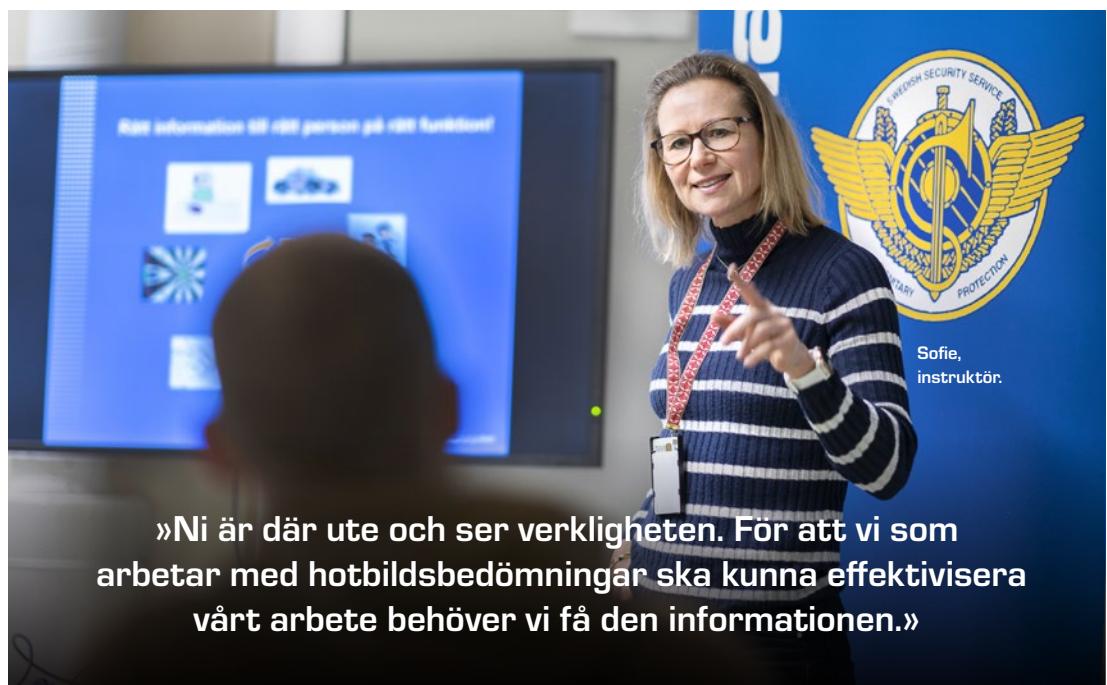
– Ni är där ute och ser verkligheten. För att vi som arbetar med hotbildsbedömningar ska kunna effektivisera vårt arbete behöver vi få den informationen, säger instruktören Sofie.

Det är framförallt information om incidenter, observationer, avvikande beteende och magkänsla som behövs.

– Känns det fel, då är det fel, säger Martin. ●

Så blir du livvakt

För att bli livvakt krävs det att du har polisexamen, anställning vid Polismyndigheten eller Säkerhetspolisen samt godkänd utryckningsförarutbildning eller utbildning i polistaktisk bilkörsning. Du ska behärska svenska och engelska i både tal och skrift. Läs mer på sakerhetspolisen.se

»Ni är där ute och ser verkligheten. För att vi som arbetar med hotbildsbedömningar ska kunna effektivisera vårt arbete behöver vi få den informationen.«

VERKSAMHETSMRÅDE

Personskydd

Personskyddsverksamheten på Säkerheitspolisen **skyddar den centrala statsledningen** och ser till att den kan utföra sina uppdrag under säkra och trygga former.

Uppdrag

Säkerheitspolisen skyddar den centrala statsledningen, det vill säga statsministern, statsråden, statssekreterarna, kabinettssekreteraren, talmannen, riksdaysledamöterna, statschefen och tronföljaren, andra länders beskickningsmedlemmar och deltagare vid statsbesök och liknande händelser. I enskilda fall kan Säkerheitspolisen även fatta beslut om personskydd för andra funktioner.

Bedömningarna av hotet mot centrala statsledningen görs för att skyddet ska kunna dimensioneras på bästa sätt. Det omfattar inte bara kända aktörers avsikt och förmåga utan även sårbarheter som kan verka hotdrivande.

Skyddsåtgärder utformas efter behov

Information och rådgivning, exempelvis vilka försiktighetsåtgärder en skyddsperson kan vidta i vardagen eller att informera Polismyndigheten om att en aktivitet ska genomföras på en viss plats.

Säkra transporter och tekniska skyddsåtgärder som installation av larm i bostäder.

Livvaktskydd i kombination med platsbevakning.

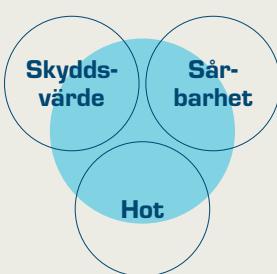
Planering av skyddsåtgärder

Vilka säkerhetshöjande åtgärder som ska vidtas bestäms efter bedömning av:

Skyddsvärde: De konsekvenser som det får när en skyddsvärde funktion påverkas på ett icke önskvärt sätt. Till exempel om en skyddsperson hindras att utföra sitt jobb på ett säkert sätt.

Sårbarhet: Egenskaper hos eller aspekter kring en skyddsperson som kan utnyttjas av en hotaktör med avsikt och förmåga att utföra ett angrepp.

Hot: I personskyddssammanhang avser det en aktörs avsikt att utföra ett fysiskt angrepp på en skyddsperson samt den aktuella aktörens förmåga att realisera detta. Detta kan förändras och utvecklas med tiden. Många gånger är dessa förändringar inte kända eller kan inte bedömas. Därför tillämpar Säkerheitspolisen en dimensionerad hotbeskrivning för särskilt skyddsvärda funktioner. En dimensionerad hotbeskrivning anger en viss antagning förmåga som skyddet ska kunna motstå och som ska kunna stå sig över tid.

Säkerhetspolisen från insidan

Ett tidskrävande underrättelsearbete. En spanare som verkar utan att synas. En hacker i statens tjänst. Säkerhetspolisens 1400 medarbetare har olika arbetsuppgifter, men samma uppdrag – att säkra framtiden för demokratin.

På span med span

En spanare ska verka utan att synas, registrera sin omgivning utan att avslöjas och följa sin målperson utan att upptäckas. Säkerhetspolisens spanare **kan vara nästan vem som helst.**

Porten till huset var öppen. John behövde därför inte ringa på porttelefonen och använda sin täckmantel för att ta sig in. Väl inne i porten gör han en notering av informationstavlan, samt passar på att ta en bild.

Han rör sig snabbt vidare till trapphuset och noterar hur det är utformat, hur många trappsteg, hur brett det är, slitage och andra detaljer. Han tar sig sedan vidare till ett övre våningsplan där

dörren till lägenheten dokumenteras. Alltifrån gångjärnens utformning, dörrens material, åt vilket håll den öppnas och namn på brevkast memoreras. Han rör sig därefter obemärkt ut från byggnaden, men dröjer någon sekund innanför porten för att titta ut mot gatan, trottoaren och huset mitt emot för att se om något sticker ut.

– Som spanare behöver du vara självsäker i din utstrålning och visa att du har all rätt att befina dig på den plats där du just befinner dig. Samtidigt

måste du ha en bra förklaring om någon skulle vara misstänksam, säger John, chef för en av Säkerhetspolisens spaningsgrupper.

John har precis utfört en del av ett rek, eller rekognosering, på en adress i Sverige. Reket görs för att dokumentera en person som Säkerhetspolisen spanar på. Tillsammans med andra tips, information från samverkansmyndigheter och underrättelseuppgifter bidrar spaningen till att personer som kan misstänkas vara på väg att begå brott hindras eller om de misstänks ha genomfört ett brott, lagförs.

– Spaning sätts ofta in i ett läge när Säkerhetspolisen redan har ett antal indikationer på brottslig eller säkerhetshotande verksamhet från en person. Samarbetet med den handläggare som hanterar ärendet är avgörande och innan spaningen utförs får hela spangruppen en detaljerad beskrivning av ärendet, vilket gör spaningen mer effektiv, säger John.

Samtidigt som John och en kollega gör sitt rek genomför en annan del av hans grupp ett uppdrag med att lokalisera en person i ett annat ärende. Att jobba parallellt med flera uppdrag är vanligt, samtidigt som den egna spaningsgruppen är tajt.

– Målsättningen är att gruppen ska vara självstyrande och att våra kompetenser ska komplettera varandra. Därför har Säkerhetspolisen spanare som är extra duktiga fotografer, andra som är duktiga på att komma nära en person och andra som är tekniskt skickliga, säger John.

Spaning som bedrivs av Säkerhetspolisen görs runtom i hela landet och kan beröra samtliga Säkerhetspolisens verksamhetsområden, alltifrån våldsbejakande extremister till misstänkta spioner och agenter. Det gör att en vanlig arbetsdag som spanare kan börja och sluta precis var som helst.

– När du börjar ditt arbetspass kanske du befinner dig i Stockholm och när du avslutar ditt pass kanske du sitter på ett tåg till Malmö, eller i en bil på väg till Gävle. Det är lite av charmen som spanare att man aldrig vet hur dagen kommer utveckla sig, säger John.

Samtidigt som John och hans grupp är ute och

spanar bedrivs ett inre spaningsarbete på Säkerhetspolisen. Sara och Caroline sitter framför en rad skärmar och följer och bistår den yttre spaningen. Båda har arbetat i flera år som spanare i yttre och inre tjänst. Dialogen med spanarna ute i fält är ständigt pågående.

– I det här ärendet har Säkerhetspolisen hjälpt till med registerlagningar på person, fastighet och bil, med information från öppna källor, till exempel sociala medier, och förmedlat vidare underrättelseinformation från andra myndigheter, säger Sara.

En vanlig bild som ges av spanare från populärkulturn är en person som statiskt spanar på en

fysisk plats där det pågår brottslig verksamhet.

– Här kanske det är på sin plats att ta död på den myten. Det är sällan den fysiska platsen är i fokus, utan Säkerhetspolisen arbetar med att kartlägga personer, var personen rör sig, vilka den träffar, var den jobbar och vad den gör på fritiden, säger Sara.

I kartläggningen av en person blir varje detalj viktig och bidrar till en fördjupad bild av vad en person är på väg att göra, vad som följer de normala rutinerna och vad som avviker. Samtidigt så blir det en speciell relation som byggs upp efter en längre tids spaning mot en person.

– Som spanare läser du av mäniskor och lär dig vilka beteenden som sticker ut. Efter en viss tid är det som att du lär känna personen du spanar på, nästan så att man får passa sig för att inte säga hej när man närmar sig, säger Sara. ●

Så blir du spanare

För att bli spanare vid Säkerhetspolisen krävs att du är polis med minst två års tjänstgöring. Däremot behöver du inte ha tjänstgjort som spanare tidigare. När du antas får du genomgå en examinerande spaningsutbildning vid Säkerhetspolisen.

Från tips till avslut

Genom tips eller eget underrättelsearbete lägger Säkerhetspolisen ett komplicerat pussel. Målet är att avvärja hot mot Sveriges säkerhet och medborgarnas fri- och rättigheter. **Vissa fall innebär ett tålmodigt arbete under flera år, medan andra situationer kräver snabba åtgärder.**

Fotnot: Tidpunkter, platser och detaljer är modifierade för att skydda uppgiftslämnare och Säkerhetspolisens operativa arbete.

Fall 1: Misstanke om olovlig underrättelse- verksamhet

I samband med att Säkerhetspolisen undersöker en känd aktör framkommer flera kopplingar till en person som inte varit aktuell hos Säkerhetspolisen tidigare. Samma dag uppmärksamas även att personen uppträder konspirativt.

En underrättelseanalys påbörjas som bland annat består av bakgrundskontroller, insamlande av fakta om personen och om denne förekommer i andra ärenden hos Säkerhetspolisen.

Ett fortlöpande arbete med underrättelseanalys pågår av underrättelsehandläggare på Säkerhetspolisens enhet för kontraspionage. Ett pussel av olika indicier och omständigheter börjar läggas.

DRG
60

Säkerhetspolisen bedriver fysisk och elektronisk spaning mot personen. Fokus ligger på händelser eller mönster som avviker från normalbilden för att bekräfta eller avfärdा ett konspirativt beteende.

DRG
86

En fördjupad kartläggning av personens rörelsemönster och kontakter genomförs och resultatet analyseras. Kartläggningen samkörs med information om andra kända aktörer.

DRG
91

Säkerhetspolisen noterar att personen återkommande befinner sig på en viss fysisk plats vid en viss tidpunkt.

DRG
119

I ett annat ärende hos Säkerhetspolisen noteras att en underrättelseofficer från främmande makt återkommande befinner sig på samma plats vid samma tidpunkt som den person som kartläggs.

Kontakt mellan personen och underrättelseofficeren bekräftas.

Vid samtal med källa framkommer att personen systematiskt inlett relationer med anställda som innehavar säkerhetsklassade tjänster.

Samtal med personens arbetsgivare hålls för att inhämta ytterligare upplysningar om personen.

I arbetet med underrättelseanalysen framkommer fler uppgifter om att personen har kopplingar till andra kända aktörer och ärenden. Det förekommer också internationella kopplingar.

Kontakt tas med samverkande tjänster i Sverige och utomlands för att få ytterligare underrättelser om personen förekommer i ärenden hos dem.

I underrättelseanalysen läggs nu alltför pusselbitar till det pågående ärendet. Samtliga fakta läggs samman för att få fram en helhetsbild.

Arbetet med ärendet intensifieras och inbegriper fördjupad kartläggning och spaning mot såväl personen som underrättelseofficeren för att bekräfta eller avfärdा att fler kontakter sker mellan dem och om de fortsatt uppvisar ett konspirativt beteende.

Personen genomför flera på varandra följande utlandsresor. Säkerhetspolisen samverkar med utländska säkerhetstjänster för att fortsätta kartlägga personen. Ett möte sker med en underrättelseofficer.

Slutfas av kartläggning, spaning och analys. Underrättelseanalysen sammanställs och kartläggningen läggs till övriga pusselbitar. Olika åtgärder för att reducera underrättelsehotet genomförs.

Ett intensivt analysarbete av underrättelsehandläggare på Säkerhetspolisens kontraspionage pågår. Samtliga uppgifter som framkommit sammanställs och samkörs med andra ärenden. Arbetet med underrättelseanalysen går in i en slutfas.

En förundersökning om olovlig underrättelseverksamhet inleds av åklagare vid Riksenheten för säkerhetsmål. Förundersökningen bedrivs av utredare vid Säkerhetspolisen.

Fall 2: Misstanke om planering av terror- attentat på olika platser i Sverige

DRG
1

16:23. Säkerheitspolisen får uppgifter om att en person planerar att utföra terrorattentat på olika platser i Sverige inom kort.

16:44. Den utpekade personen är sedan tidigare känd av Säkerheitspolisen. Säkerheitspolisen påbörjar ett intensivt underrättelsearbete för att bekräfta eller avfärdas informationen. Samtidigt sätts spaning och annan övervakning.

17:03. Säkerheitspolisen tar kontakt med andra myndigheter för samverkan i underrättelsearbetet och för att skapa förmåga att snabbt förhindra ett eventuellt attentat.

20:42. Med anledning av att informationen är tidskritisk görs en initial bedömning att informationen varken kan bekräftas eller avfärdas. Myndigheten beslutar att inleda en så kallad särskild händelse och verksamheten organiseras på ett optimalt sätt.

Säkerheitspolisens underrättelsearbete sker både nationellt och internationellt. Det består av bland annat inhämtning, bearbetning, analys och delgivning av information. Inhämtning av information kan ske genom spaning, personkällor, hemliga tvångsmedel, förhör och kontakter med andra myndigheter, organisationer eller samverkande tjänster.

DRG
2

02:27. Baserat på de uppgifter som framkommit under underrättelseinhämtningen bedömer Säkerheitspolisen att informationen inte kan avfärdas.

Säkerheitspolisen tittar bland annat på om det finns kopplingar mellan den misstänkte och andra individer, grupper eller nätverk inom de väldsbejakande extremistmiljöerna. Underrättelsearbetet pågår dygnet runt och pusslet av information växer hela tiden.

DRG
3

12:53. Uppgifter från inhämtningsarbetet tyder på att ytterligare tre personer kan vara inblandade i den misstänkta attentatsplaneringen.

17:02. Det finns indikationer på att köpcentrum kan vara potentiella måltavlor. Säkerheitspolisens sektioner i två regioner kopplas in i arbetet och ett intensivt lokalt inhämtningsarbete påbörjas för att bättre kunna bedöma informationen.

De regionala sektionerna bidrar i det operativa arbetet utifrån sina perspektiv. Inhämtningen sker genom både spaningsarbete och hemliga tvångsmedel. Hotreducerande åtgärder planeras och vidtas. Målet är att vidta rätt åtgärder mot rätt individer vid rätt tillfälle. Samverkan sker även lokalt med Polismyndigheten.

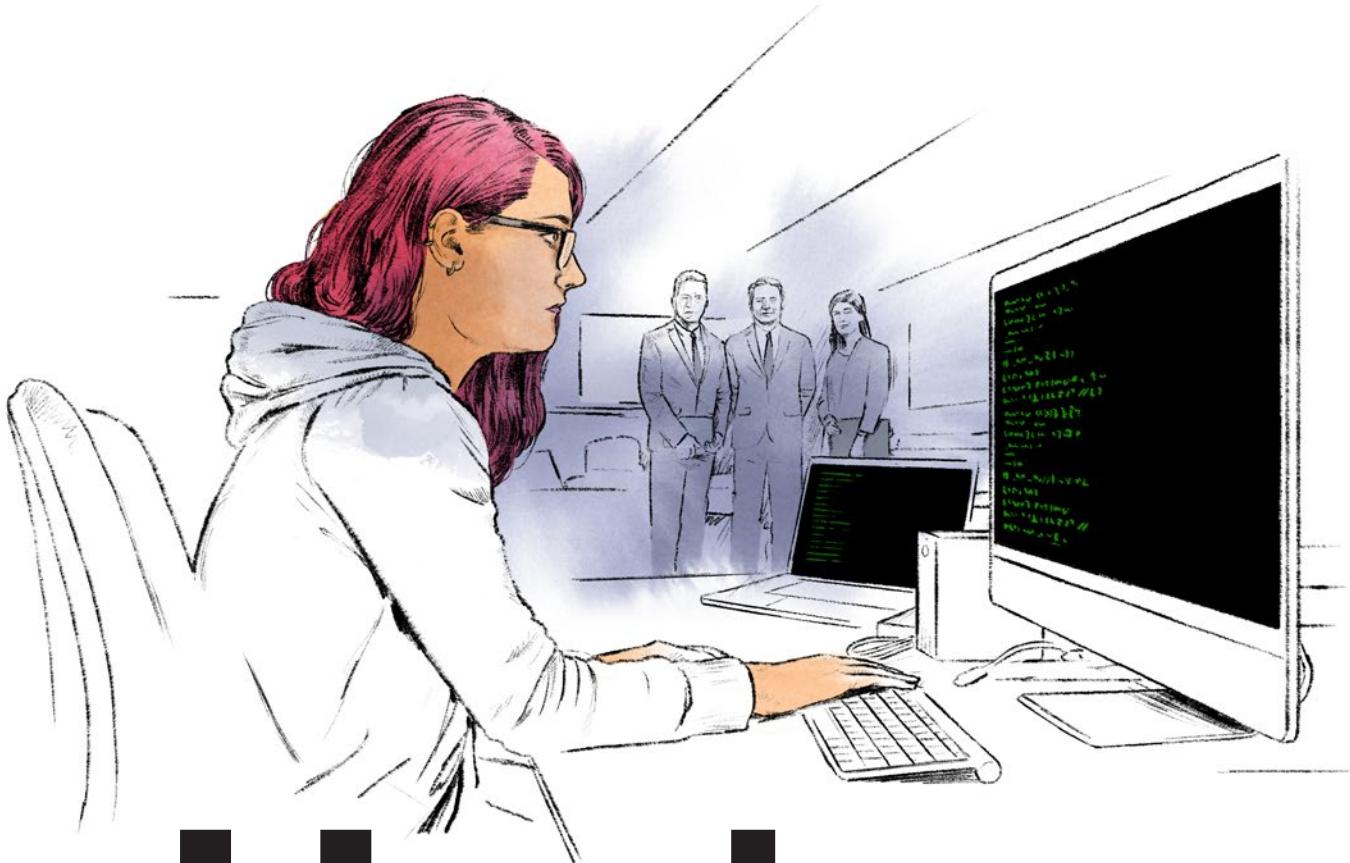
DRG
4

01:31. Säkerheitspolisen tar alltid alla hot på största allvar. I det här fallet leder de uppgifter som framkommit under arbetet till att misstankarna om ett attentatshot försvagas.

08:30. När tillräckligt med information har samlats in konfronterar Säkerheitspolisen de möjliga attentatspersonerna för att bättre kunna bedöma de insamlade uppgifterna.

19:35. Säkerheitspolisen bedömer att uppgifterna om attentatshot nu kan avfärdas. Den särskilda händelsen avslutas.

Fotnot: Tidpunkter, platser och detaljer är modifierade för att skydda uppgiftslämnare och Säkerheitspolisens operativa arbete.

Hacker

i statens tjänst

En **säkerhetsgranskning** kan snabbt avslöja sårbarheter i verksamheten.
Säkerhetspolisens medarbetare kan i vissa fall agera hackers.

Det började som en teknisk säkerhetsgranskning där Säkerhetspolisen testade robustheten och säkerheten i IT-miljön hos en säkerhetskänslig verksamhet.

– När vi gör en granskning gör vi det utifrån hur en angripare skulle ha agerat. Vi utgår även från säkerhetsskyddsanalysen. Tillsammans med verksamheten börjar vi med att beskriva vad som är skyddsvärt och bestämma vilken del som vi ska angripa, för att därefter hitta möjliga angreppsvinklar och svagheter, säger Pernilla som är IT-säkerhetsspecialist hos Säkerhetspolisen.

Den tekniska säkerhetsgranskningen riktar sig mot de allra mest skyddsvärda informationssystemen. Ett fullbordat angrepp mot dessa skulle skada Sveriges säkerhet. Det handlar i grunden om att hacka sig in för att komma åt den känsligaste informationen, samtidigt som verksamheten får en ökad förståelse för hur ett angrepp går till för att själva kunna konstruera ett effektivt skydd. Alltså – en hacker i statens tjänst.

– Vi vänder upp och ner på allt, men gör det med verksamhetens godkännande och fulla insyn, säger Pernilla.

Under uppdraget sitter medarbetare från Säkerhets-

polisen hos verksamheten och jobbar parallellt med olika angreppsvinklar och mot olika delar av IT-miljön.

– En viktig utgångspunkt för oss är att inte okontrollerat störa eller påverka tillgängligheten till information och system, därfor testas angreppssätt under kontrollerade former och avbryts innan något inträffar, säger Pernilla.

Det normala när Säkerhetspolisen gör tekniska säkerhetsgranskningar är att det resulterar i en rapport där sårbarheter listas. Men i det här fallet, efter att granskningen hade pågått en tid, hittade Pernilla en allvarlig sårbarhet som innebar att säkerhetsskyddsklassificerade uppgifter skulle kunna röjas för obehöriga.

En upptäckt som ledde till att säkerhetsskyddschefen upp-rättade en incidentanmälan och vidtog omedelbara åtgärder.

– För verksamheten blev det en viktig lärdom om säkerhetsskyddsarbete, till exempel att säkerställa att system som ska vara skyddade är helt separerade från andra mindre skyddade system, säger Pernilla.

Säkerhetsgranskningen och incidentanmälan ledde i det här fallet till att Säkerhetspolisen aktivt kunde hitta och ge verksamheten möjlighet att åtgärda en sårbarhet, som om den hade nyttjats av en angripare allvarligt hade kunnat skada Sveriges säkerhet. ●

Stark utveckling av IT- och teknik- verksamheten

Teknikutvecklingen går i snabb takt och ju mer uppkopplat ett samhälle blir, desto mer ökar hoten mot och sårbarheten hos samhällsviktiga och skyddsvärda verksamheter. Säkerhetspolisens IT- och teknikverksamhet har ställts om för att möta det breddade och mer komplexa hotet.

Under det senaste året har Säkerhetspolisen, precis som många andra myndigheter och företag, arbetat intensivt med digitalisering och anpassning av arbetsätt och organisation.

– Det är fantastiskt roligt att få vara med och utveckla

myndighetens IT- och teknikverksamhet. De tekniska förmågorna är avgörande för att vi ska kunna lösa vårt uppdrag, att skydda Sverige och demokratin, säger Louise som började sin anställning på Säkerhetspolisen under 2020.

Säkerhetspolisens fokus ligger på att fortsätta skapa de förutsättningar som krävs för att ta nästa klov på teknikområdet.

En bredare och mer komplex hotbild innebär att myndigheten utvecklar och förstärker den tekniska kompetensen.

IT- och teknikverksamheten integreras nu allt mer med övrig verksamhet. Ny teknik och nya arbetsätt införs stegvis.

Louise är civilingenjör inom IT och teknik. När hon var färdig med studierna visste hon inte riktigt vad hon ville jobba med, men hon hade ett stort samhällsintresse och det fick styra inriktningen.

– Jag har jobbat tolv år som konsult inom offentlig sektor och sett många myndigheter, kommuner och landsting från insidan. För mig är det viktigt att jobba inom verksamheter där jag känner att jag kan göra skillnad.

Konsultjobbet innebar korta eller längre uppdrag, men sällan möjligheten att vara med på hela resan. När tjänsten inom IT och teknik på Säkerhetspolisen dök upp kände hon sig genast lockad att söka.

– Just då drev jag ett företag med sju andra personer, och hade egentligen inte en tanke på att söka nytt jobb.

Det var Säkerhetspolisens uppdrag och möjligheten att få jobba med samhällsviktiga frågor som avgjorde.

– Det är svårt att veta exakt vad du får när du söker jobb här, man måste helt enkelt våga chansa och lita på att det blir bra. Jag visste ju att Säkerhetspolisen är en

LOUISE

» *Jag
vill göra
skillnad»*

Ny på jobbet

Liksom Louise har även Tom, Nergiz och Patric börjat arbeta på Säkerhetspolisen under 2020. De är överens om att det är uppdraget och kollegorna som bidrar till att de gillar sin nya arbetsplats.

myndighet med högt förtroende och gott rykte.

Louise är småbarnsförälder och uppskattar den tydliga uppdelningen mellan arbete och fritid. Eftersom det inte är möjligt att ta med jobbet hem i någon större utsträckning så är hon ledig när hon lämnar kontoret.

– Jag kan dock göra vissa arbetsuppgifter hemifrån om det skulle behövas. Överlag fungerar det väldigt bra och även om vi inte är ständigt uppkopplade så upplever jag att alla som jobbar här är tillgängliga och beredda att hugga i om det behövs.

Säkerhetspolisen kommer att fortsätta växa inom IT- och teknikområdet.

– Min uppgift som ansvarig för strategier inom IT och teknik är att definiera hur vi ska bedriva myndighetens IT- och teknikverksamhet utifrån uppdraget, verksamhetens behov och de förändringar som sker i omvärlden. Det innebär ett nära samarbete med kollegor som dels har kompetens inom IT-området, dels inom vår operativa verksamhet.

Kollegorna är något som Louise gärna lyfter fram då hon ska beskriva hur det är att arbeta på Säkerhetspolisen.

– De flesta som jobbar här tycker att uppdraget är det viktiga och vi hjälps åt för att lösa ett gemensamt problem. Jag upplever det som väldigt prestigelöst.

Kollegorna blir extra viktiga när man inte får prata om jobbet med andra utanför myndigheten. Men Louise tycker det finns fördelar med att inte prata jobb med familj och vänner.

– Samtalen tenderar att handla om andra saker i livet istället, vilket är både intressant och roligt. ●

PATRIC:

*»Jobbet
känns
meningsfullt»*

Patric började sin anställning på Säkerhetspolisen dagen efter att hans pappa gått i pension efter 35 år på myndigheten.

– Visst har det bidragit till mitt val av arbetsgivare. En viss insyn och en realistisk syn på Säkerhetspolisen har jag ju fått via min far.

Men framförallt var det Säkerhetspolisens uppdrag som lockade och att varje dag få känna att man bidrar till Sveriges säkerhet.

– Jag hade jobbat som polis i ytter tjänst i nio år och kände mig ganska färdig med det. Dessutom passade det bra att byta jobb rent privat, säger Patric som bor på en ort en bit utanför Stockholm.

Patric arbetar med att identifiera och bedöma hot som riktas mot den centrala statsledningen och kungafamiljen från enskilda så kallade hotaktörer. De flesta uppdrag kommer in via säkerhetsorganisationerna hos regeringen, riksdagen och hovet, men de kan också komma från samverkande säkerhetstjänster eller genom egen inhämtning.

– Det kan till exempel handla om att en person har skickat ett hotfullt mejl till någon av våra skyddspersoner. Då kan en av våra åtgärder vara att vi håller ett samtal med den individ som vi har identifierat, för att på så sätt minska hotet.

När Patric började sin anställning på Säkerhetspolisen fick han gå på en aspirantutbildning för nyanställda handläggare och analytiker. Han visste inte då exakt vilken roll han skulle få.

– Jag var den enda polisen i aspirantgruppen. De andra hade varierande bakgrunder och erfarenheter, vilket var otroligt intressant och givande.

Vardagen på Säkerhetspolisen är omväxlande, med olika arbetsuppgifter och många kontakter, både internt och externt. Framförallt drivs Patric av att varje dag göra ett så bra jobb som möjligt, så att Sveriges folkvalda kan göra sitt jobb på ett tryggt och säkert sätt.

– Mitt jobb känns väldigt meningsfullt. Det är ett hot mot vår demokrati om en politiker inte vågar engagera sig i en fråga eller fatta beslut på grund av obehag, hot eller trakasserier. ● →

NERGIZ:

»Jag kände mig välkommen direkt»

Anställningen på Säkerhetspolisen startar i regel med ett antal introduktionsdagar som är gemensamma för alla som är nyanställda under en viss period. Nergiz är kravanalytiker på IT- och teknikavdelningen och fick ett mycket gott intryck av sin nya arbetsplats redan under introduktionen.

– Det var över förväntan och allt kändes mycket strukturerat och proffsigt, jag fick det jag behövde för att kunna börja jobba från dag ett.

Många nyanställda får inte tillgång till vissa system och uppgifter förrän efter det att provanställningen avslutats. Nergiz fick snabbt ett projekt att arbeta med, vilket gjorde att hon direkt kände att hon gjorde nytta.

– Den första tiden bär du en bricka som det står ”Ny medarbetare” på. Det tror jag gör att man bemöts lite extra välvilande. Alla är måna om att nya kollegor snabbt kommer in i arbetet och det är lätt att få hjälp om du undrar över något.

Innan Nergiz började på Säkerhetspolisen var hon konsult inom några olika branscher såsom fordonsindustri, e-handel, reklam och pr.

– Jag började tröttna och upplevde det som ytligt. Jag ville hellre arbeta i en verksamhet där min tid bidrar till vad jag upplever är ett viktigare värde.

Som kravanalytiker har hon många kontaktytor runt om i verksamheten. Nergizs uppdrag är att identifiera verksamhetens behov och

vilka effekter som ska uppnås med förändrade processer och verktyg. Detta ska sedan omsättas i detaljerade krav på hur en lösning ska se ut.

– Det är ett prestigelöst arbetsklimat på Säkerhetspolisen. Även om det låter klyschigt så är det verkligen laget före jaget. Vi jobbar tillsammans och vi delar frikostigt med oss av vår kompetens och våra erfarenheter.

Vissa saker kan upplevas som krångligare än på andra arbetsplatser. Säkerhetskraven gör att

»Alla är måna om att nya kollegor snabbt kommer in i arbetet och det är lätt att få hjälp.»

det inte är möjligt för Nergiz att jobba hemifrån och det går i regel inte att arbeta med de molntjänster som är vanliga inom IT- och teknikbranschen.

– Det är dock inget större problem när du förstår varför det måste vara så, att det finns ett syfte med alla säkerhetsåtgärder.

På Säkerhetspolisen kan det vara dagar med hög puls och intensitet men också perioder med strategiskt arbete som ger resultat på lång sikt.

– Jag känner att jag gör nytta och att mitt arbete underlättar för kollegor i hela myndigheten. I förlängningen bidrar vi till att skydda Sverige och demokratin. ●

Läs mer

om hur det är att arbeta vid Säkerhetspolisen och vilka tjänster som är lediga
[sakerhetspolisen.se/
jobbahososs](http://sakerhetspolisen.se/jobbahososs)

TOM:

»Det händer något nytt varje dag»

Tom är jurist och handläggare inom säkerhetsskydd. Säkerhetsskydd handlar om att skydda den information och de verksamheter som är av betydelse för Sveriges säkerhet, mot spioneri, sabotage och terroristbrott.

– Min uppgift är att ta fram underlag inför tillsyn samt att hantera incidenter gentemot myndigheter och företag. Jag ger råd och stöd och föreläser om säkerhetsskydd och den hotbild vi ser, säger Tom.

Efter några år som soldat i ett av underrättelseförbanden inom Försvarsmakten började Tom läsa juridik.

– Efter studierna kände jag att jag ville fortsätta på samma bana som inom Försvarsmakten, och arbeta med ett viktigt och meningsfullt samhällsuppdrag.

Den information som ges om Säkerheitspolisen under rekryteringsprocessen är ganska begränsad och det går bara att föreställa sig på ett ungefär hur det kommer att vara när man väl kommer innanför dörrarna.

– **Jag hade inga** särskilda förväntningar på hur det skulle vara att arbeta här och gick in med en öppen inställning. Det första året har mer än väl uppfyllt de förhoppningar jag hade och jag kände mig välkomen från första stund. Det händer något nytt och spänande nästan varje dag och det är alltid kul att gå till jobbet.

Tom har växt in i sin roll och fick en gedigen utbildning i samband med introduktionen. Det är kollegorna som bidrar till trivsel och möjlighet till lärande i vardagen.

– Vi har ett nära samarbete och jag upplever att alla som jobbar här är mycket kunniga och engagerade inom sina respektive yrkesområden och frikostigt delar med sig av sina kunskaper.

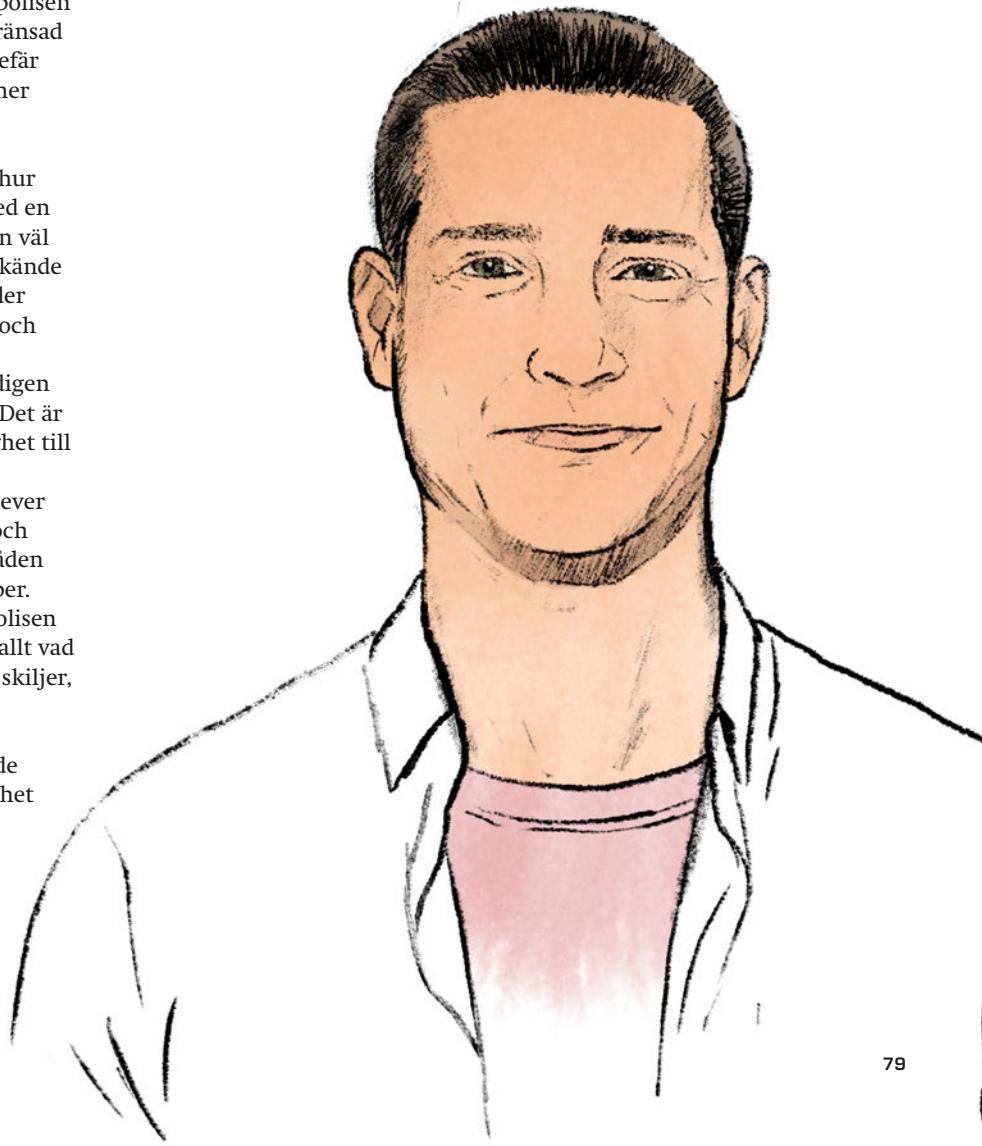
På många sätt är ett jobb på Säkerheitspolisen som vilket myndighetsjobb som helst. Med allt vad det innebär. Men det finns också saker som skiljer, enligt Tom.

– Jag upplever att jag bidrar till Sveriges säkerhet varje dag. Genom vårt förebyggande arbete skyddar vi säkerhetskänslig verksamhet

från att utsättas för angrepp. Vi bidrar till att höja säkerhetsnivån ute i samhället och skyddar det mest skyddsvärda, vilket känns väldigt betydelsefullt.

Toms jobb innebär en hel del externa kontakter, med både myndigheter och näringsliv. Men privat är han ganska färdig om vad han gör på jobbet. Vänner och bekanta vet vilket verksamhetsområde han arbetar inom, men inte så mycket mer.

– **De flesta är** ganska försiktiga och ställer få frågor, kanske för att de inte vet vad som är okej att svara på. Men egentligen kan vi berätta ganska mycket, trots att vi är en säkerhetstjänst. Det ökar kunskapen och förståelsen för vårt uppdrag att skydda Sverige och demokratin. ●

Arkivet

– en del av den svenska historien

Säkerhetspolisens moderna historia **sträcker sig över mer än 100 år**.

I samband med första världskriget bildades Generalstabens första byrå, eller Polisbyrån som den kallades. Uppgifter, organisation och arbetssätt har varierat, men huvuduppdraget – att värna demokratin och förhindra brott mot Sveriges säkerhet – består.

Något annat som bestått är Säkerhetspolisens arkiv. Mycket av det material som inkommit eller använts av svensk säkerhetstjänst de senaste 100 åren finns fortfarande bevarat. Det mesta av materialet skickas så småningom till Riksarkivet eller gallras, men en del sparas. Säkerhetspolisen har inget eget museum. Arkivet blir lite av en historisk exposé över alla de hot mot Sveriges säkerhet som har hanterats under det senaste seklet.

Att vandra runt här är som att vandra genom svensk nutidshistoria. Arkivmaterial från spionfall under mellan- och efterkrigstidens Sverige finns samlade i prydliga, ofta sköra och ålderstigna mappar. Förteckningar över ”dömda spioner och landsförrädare” från 1940-talet samsas med spionkartor från 1950-talets Stockholm, mikrofon-, kamera- och spaningsutrustning från 1960-talet och mycket, mycket mer.

Gulnande tidningsklipp från kända och okända

händelser genom historien, rapporter, redogörelser och protokoll, nedtecknade på skrivmaskin vittnar om allt det arbete som under åren lagts ner av så många i syfte att skydda Sverige. Varje föremål och varje dokument utgör en liten del i Säkerhetspolisens, och Sveriges, historia.

En säkerhetstjänst är unik som myndighet betraktat, då en stor del av verksamheten är belagd med sekretess. Men hemlighetsmakeri och sekretess är aldrig ett självändamål utan en förutsättning för att en myndighet som Säkerhetspolisen ska kunna utföra sitt arbete. De aktörer mot vilka Säkerhetspolisen verkar får inte veta hur arbetet går till.

Detta gör att mycket i Säkerhetspolisens arkiv omges av sekretess. Även sådant som ligger långt bak i tiden kan vara viktiga pusselbitar för den som vill kartlägga Säkerhetspolisens metoder. Tidens gång gör det ändå möjligt att i vissa fall släppa på sekretessen för några av alla de objekt som använts.●

Tändstickskamera

Förmågan att obemärkt kunna samla in relevant information är en viktig uppgift för en säkerhetstjänst. Därför är Säkerhetspolisens spanare en av våra mest värdefulla resurser i det operativa arbetet. Den utrustning de använder är av naturliga skäl omgiven av sträng sekretess. Denna kamera, förklädd till tändsticksask, var verklig spets teknologi när det begav sig. Många är de spaningsobjekt som ovetandes fastnat på film med hjälp av denna kamera.

Brevöppnare

Under andra världskriget hette Säkerhetspolisens föregångare Allmänna säkerhetstjänsten (1938-1946). En viktig arbetsuppgift för en av tjänstens avdelningar, centralbyrån, var så kallad postkontroll. Drygt 300 personer arbetade med att öppna och ta del av innehåll i brev och postförsändelser. Under andra världskriget granskades så många som 200 000 brev per vecka. För att öppna breven användes vattenånga till att lösa upp kuvertens klister, ofta med hjälp av vanliga tekannor, men det fanns även special tillverkade brevöppnare. En sådan ser du på bilden. Till brevöppnaren finns i arkivet även ett niosidigt dokument benämnt "PM angående tekniska arbetsmetoder vid postkontroll", daterat den 12 juni 1941. I dokumentet finns instruktioner såsom "När ånga utträder ur röret föres kuvertet med baksidan fram och åter framför rörets pip på ett avstånd av 4 å 5 cm, varvid man i möjligaste mån låter ångan stryka över klisterkanten i övre fliken".

Brevlåda

Att utbyta information mellan personer är en grundförutsättning för ett framgångsrikt underrättelsearbete. I dag sker denna typ av kommunikation företrädesvis genom digitala, krypterade kanaler. Men under kalla krigets dagar kunde överlämning av viktiga uppgifter ske på ett betydligt mer analogt sätt. Detta vedträ fungerade som en "brevlåda", där uppgiftslämnaren vid ett tillfälle kunde lämna meddelanden i det urgröpta utrymmet, som senare kunde upphämtas av den som meddelandet var avsett för. Exakt när vedklabben hamnade hos Säkerhetspolisen är det ingen som vet, men den finns kvar som en påminnelse om att våra motståndare är uppfinningsrika – och att mycket inte alltid är vad det först verkar vara.

Sverige måste rustas för att säkra framtiden för demokratin

De som vill skada Sverige och demokratin har ökat sin förmåga. Varken när det gäller hotet från främmande makt eller våldsbejakande extremistmiljöer är Sverige rustat för att möta det. Nu krävs en samlad nationell ansats.

Charlotte von Essen:

Vi måste kunna möta hotet i framtiden

Sveriges framtida säkerhet avgörs av hur vi hanterar den förändrade hotbilden. För att möta den säkerhetshotande verksamhet som pågår från såväl främmande makt som våldsbejakande extremister krävs både **förändrad lagstiftning och att fler prioriterar Sveriges säkerhet.**

Säkerhetspolisen har sagt det många gånger, men det är helt avgörande för vår framtid att Sveriges säkerhet prioriteras högre. Det räcker inte med att vi vet – vi måste göra också. Det behöver ske på bred front i samhället och genom en samlad nationell ansats på alla nivåer inom statsförvaltningen, säger biträdande säkerhetspolischef Charlotte von Essen.

Den förändrade hotbilden är ständigt närvärande i Säkerhetspolisens arbete. Bedömningen är att säkerhetshotet från såväl främmande makt som våldsbejakande extremister kommer att öka de närmaste åren. De stöds av den snabba digitaliseringen och teknikutvecklingen. Samtidigt finns brister både i säkerhetsskyddsarbetet och den samordning som behövs för att möta hotet.

– Det behöver finnas en gemensam inriktning och samsyn om vad som behöver göras i Sverige. Det handlar om att skapa förutsättningar för ökad

förmåga, samordning och planering för att kunna hantera både hotet från främmande makt och våldsbejakande extremister, men också de sårbarheter som finns. Vi välkomnar därför arbetet som pågår med att ta fram en ny nationell säkerhetsstrategi.

När det gäller hotet från främmande makt konstaterar Charlotte von Essen att förståelsen har ökat. Hon refererar till såväl samhällsdebatten som Säkerhetspolisens dialog med beslutsfattare och andra myndigheter.

– Förståelsen bidrar till att föra arbetet framåt, den ger oss bättre möjligheter att möta den säkerhetshotande verksamhet som främmande makt bedriver här och nu. Samtidigt finns det mycket kvar att göra.

Vad ser du som den största utmaningen?

– Det är att få fler att agera proaktivt. Fler behöver förstå att de olika delarna i det breddade hotet är →

A professional portrait of Charlotte von Essen. She is a woman with long, wavy blonde hair, blue eyes, and a gentle smile. She is wearing a dark navy blue blazer over a white button-down shirt. A small gold pin is visible on her left lapel. The background is a solid, dark grey.

Charlotte von Essen

Biträdande säkerhetspolischef sedan den 15 maj 2017. Charlotte von Essen har en bakgrund som assessor från kammarrätten i Stockholm. Hon har varit rättssakkunnig, departementsråd och rätschef i Justitiedepartementet. När hon utnämndes till biträdande säkerhetspolischef var hon lagman vid Förvaltningsrätten i Uppsala.

»Fler behöver förstå att de olika delarna i det breddade hotet är kopplade till varandra och vidta de åtgärder som behövs för att skydda Sverige på kort och längre sikt.«

kopplade till varandra, se hela bilden – och vidta de åtgärder som behövs för att skydda Sverige på kort och längre sikt. Här är lagstiftningen runt 5G ett positivt exempel. Den säkerställer att Sverige kan kombinera viktig teknisk utveckling med bibehållnen säkerhet. Det förhållningssättet kommer att vara viktigt framåt om vi ska komma till en punkt där gapet mellan hot och skydd börjar minska. För Säkerhetspolisens del är det en viktig uppgift att bidra med kunskap i det arbetet.

Under senare år har flera positiva förändringar skett i lagstiftningen som gäller säkerhetsskydd. Men det är inte bara inom säkerhetsskyddsområdet som Säkerhetspolisen ser behov av lagstiftning som anpassas efter samhällets och teknikens utveckling.

Ett område som behöver ses över är brottsbekämpande myndigheters möjlighet att få tillgång till information från meddelandetjänster i appar och sociala medier. I princip i varje ärende Säkerhetspolisen hanterar sker kommunikationen mellan de inblandade via meddelandetjänster och appar, men möjligheterna att ta reda på vem som varit i kontakt med vem och när det skedde är begränsade.

– Samtidigt som främmande makt och våldsbejakande extremistmiljöer i allt större utsträckning bedriver säkerhetshotande verksamhet via internet, har Säkerhetspolisen inte alla verktyg vi behöver för att kunna arbeta förebyg-

gande och avvärja hot mot Sveriges säkerhet och mot medborgarnas fri- och rättigheter, konstaterar Charlotte von Essen.

Den ökade aktiviteten på nätet innebär också växande krav på att kunna hantera informationsflödet.

– Mängden information är enorm och den ökar hela tiden. Säkerhetspolisens uppdrag är att identifiera både de hot och de hotaktörer som finns i informationsmängden. Vi ska med andra ord hitta nälen i en ständigt växande höstack. Om vi ska lyckas med det måste vi kunna behandla information på ett nytt, mer effektivt sätt. Ett exempel är att i större utsträckning använda automatiserad hantering.

Betyder inte det att Säkerhetspolisen skulle få tillgång till väldigt mycket information?

– Många förutsätter nog att Säkerhetspolisen har tillgång till betydligt mer information än vi faktiskt har. Utbudet av kommunikationsmöjligheter ökar hela tiden och används av de som vill Sverige och vår demokrati illa – brottslingar, terrorister och främmande makt. Säkerhetspolisens uppdrag är att säkra framtiden för demokratin, att se till att det som inte får häcka inte heller händer. För att vara framgångsrika i det behöver Säkerhetspolisen få behandla uppgifter på ett sätt som gör att vi får del av rätt information. En modern säkerhetstjänst måste kunna hitta det okända hotet innan det blir verklighet. ●

Ordlista

Agent: Person som värvas för att spionera för ett annat lands underrättelsetjänst.

Flyktingspionage: Underrättelseverksamhet som riktas mot oppositionella, regimkritiker och andra i exil.

Hemliga tvångsmedel: Exempelvis telefonavlyssning (så kallad hemlig avlyssning av elektronisk kommunikation), kameraövervakning, rumsavlyssning samt hemlig övervakning av elektronisk kommunikation, vilket innebär att man hämtar in uppgifter om vilka som har talat i telefon och när samtalen ägt rum, men inte vad som sägs.

Insider: Person som oftast på eget initiativ väljer att arbeta för ett annat lands underrättelsetjänst.

Persona non grata: Latin, och betyder "icke önskvärd person". Detta är det verktyg ett land har för att vid behov kunna avvisa en diplomat. Diplomater har immunitet och kan inte åtalas eller straffas i det mottagande landet. Däremot kan det mottagande landet förklara diplomaten för persona non grata, vilket innebär att det land som sätter honom eller henne uppmanas att ta hem personen. Om det sker innebär det som regel att personen får lämna landet och förhindras att återvända till Sverige i framtiden.

Skyddsobjekt: Byggnader, anläggningar, områden och andra objekt som enligt skyddslagen (2010:305) har beviljats förstärkt skydd mot sabotage, spioneri, terroristbrott och grovt rån.

Underrättelseofficer: Person på diplomatisk beskickning vars huvudsakliga uppgift är att försöka komma över hemliga uppgifter, bland annat genom att värvä agenter. Andra plattformar som underrättelseofficerare kan verka ifrån är som representanter för företag, inresande delegationer, flygbolag och universitet eller som journalister.

Produktion: Säkerhetspolisen

Grafisk formgivning: Springtime-Intellecta

Illustration: Fredrik Tjernström Foto: Svartpunkt/Magnus Glans

Tryck: Stibo Graphic A/S Horsens Danmark

ISBN: 978-91-86661-19-9

Beställning: Publikationen kan laddas ner från sakerhetspolisen.se
och beställas via sakerhetspolisen@sakerhetspolisen.se

Det är Säkerhetspolisens ansvar att det som inte får hända, inte heller händer. Därför arbetar vi förebyggande. Vi avvärjer hot mot Sveriges säkerhet och mot medborgarnas fri- och rättigheter. För vårt uppdrag är att säkra framtiden för demokratin. Och vi utför uppgiften handlingskraftigt och långsiktigt. Vi skyddar centrala statsledningen och Sveriges hemligheter. Vi motverkar spionage, extremism och terrorism.

För oss är de viktigaste händelserna de som aldrig inträffar.

Box 123 12, 102 28 Stockholm
010-568 70 00 | sakerhetspolisen@sakerhetspolisen.se
sakerhetspolisen.se